

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Məşhur həkimlər
1 milyonluq
dələduzluq
işində
dindiriləcəklər
yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 10 aprel 2025-ci il Cümə axşamı № 59 (8669) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezidentdən dünyaya mesajlar, sensasion açıqlamalar

Bakı Forumunda mühüm bəyanatlar səsləndi

yazısı səh.5-də

Qarabağ erməniləri ilə bağlı mühüm gəlişmə - pasportlarda...

yazısı səh.9-da

Görüş yeri yenə ərəb ölkəsi - indi də Tehranla Vaşinqton...

yazısı səh.6-da

Azadlığa çıxan Ədalət Verdiyev: "Həbsxana kişilər üçün məktəbdir"

yazısı səh.11-də

Nüvə silahı haramdırsa, İran ona niyə can atır?

yazısı səh.7-də

Zərərcəkən: "İsfəndiyar Axundov 31 min manatımı mənimsəyib, qaytarmır"

yazısı səh.12-də

Sərvəti ilə öyünənlər vergi verirmi? - açıqlamaların izi ilə...

yazısı səh.13-də

Gözəllik arxasındakı təhlükə - əməkdaşımızın reportaj qeydləri

yazısı səh.14-də

Milyonları qəbrə qoyan Qebreyesus yenə "pandemiya olacaq" deyir, pul istəyir

yazısı səh.15-də

"Vialon" MMC "Kubinka"da evi sakinlərin başına uçurur

yazısı səh.3-də

AVROPA ŞURASINDAN ANTI-AZƏRBAYCAN DEMARŞI - BAKIDAN GƏRƏKƏN CAVAB

Komissar O'Flaherti mühakimə edilən erməni canilərə azadlıq istəyib; onun ittihamlarına sərt reaksiya

yazısı səh.9-da

"Turan birliyi"ndə çat? - Dörd türk ölkəsinin bu addımı...

Orta Asiya türk dövlətlərinin anlaşılmaz hərəkəti suallar yarata bilər - rəylər

yazısı səh.3-də

Dilində sülh, əlində silah - Trampın 1 trilyonluq hərbi büdcəsinin hədəfi

yazısı səh.4-də

Abutalıb Səmədov: "Pezeşkianın səfəri ləngidiyi üçün müzakirə olunacaq məsələlər çoxaldı"

yazısı səh.6-da

"Teatr sahəsində atlar öləb, itlərin bayramıdır"

yazısı səh.12-də

Bu həftə Bayramovla Mirzoyan görüşə bilər

11-13 aprel tarixlərində IV Antalya Diplomatik Forumu keçiriləcək. Modern.az xəbər verir ki, xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov da IV Antalya Diplomatik Forumuna gedəcək. Forumda Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın da iştirak edəcəyi açıqlanıb. Ermənistanın bəzi xəbər saytları Antalya Diplomatik Forumu çərçivəsində Ararat Mirzoyan-Ceyhun Bayramov görüşünün keçiriləcəyi və nazirlərin sülh müqaviləsi ətrafında müzakirə aparacağı ehtimalı ilə çıxış edib.

Suqovuşana daha 54 ailə köçdü

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramına əsasən yenidən qurulan Ağdərə rayonunun Suqovuşan kəndinə respublikanın müxtəlif ərazilərində çətin şəraitdə müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı yola salınıb.

Bu mərhələdə Suqovuşan kəndinə 54 ailə - 179 nəfər köçürülüb. Bu gün kəndə çatan ailələrə evlərinin açarlarının təqdimatından əvvəl şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Sonra açarlar sahiblərinə verilib.

Tədbirdə çıxış edən Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi nümayəndəsinin müavini Səbuhi Qəhrəmanov, öz doğma yurdlarına köç edən sakinləri təbrik edərək, onlar üçün yaşayış kompleksində hər cür şəraitin yaradıldığını bildirib. Qeyd edək ki, Suqovuşan kəndi fasiləsiz elektrik enerjisi, qaz, içməli su və yüksək sürətli internet xətti ilə təmin edilib. Xatırladaq ki, indiyədək Ağdərə rayonunun Suqovuşan kəndinə dörd köç karvanı olub. Kənddə ümumilikdə 180 ailə məskunlaşıb.

8-ci sinif şagirdini zorlayanlar həbs edildi

Yardımlıda məktəbliyə qarşı cinsi zorakılıq və fahişəliyə cəlb edilmə faktı qeydə alınıb. Azərbaycan Uşaqları Birliyinin sədri Kəmalə Ağazadə bu barədə məlumat yayıb. O bildirib ki, Yardımlı rayonunda 8-ci sinif şagirdinə qarşı cinsi zorakılıq və fahişəliyə cəlb edilmə ilə bağlı Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən dörd nəfər həbs edilib. Həmçinin azyaşlının anasına CM-in 171-ci maddəsi ilə cinayət işi açılıb. Digər şübhəli şəxslərlə bağlı da istintaq işi aparılır: "Azyaşlı reabilitasiyaya cəlb ediləcək, sığınacağa yerləşdiriləcək".

Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin Lənkəran Regional Qrupundan faktı təsdiqləyiblər. Qeyd olunub ki, faktla bağlı başlanılan cinayət işi üzrə istintaq hərəkətləri davam etdirilir. Hadisənin təfərrüatı açıqlanmayıb.

Sumqayıtda qadını şantaj edən şəxs saxlanıldı

Sumqayıtda qadını fotoları ilə şantaj edən 26 yaşlı oğlan saxlanılıb. Bu barədə DİN-dən bildirilib. "Sumqayıtda fotoları ilə şantaj olunan qadını son anda polis qoruyub. Təhlükəli əməl o həddə çatıb ki, 26 yaşlı N.Kərimov 39 yaşlı qadının sosial şəbəkələrdə barəsində rüsvayedicə məlumatlar yayacağı ilə hədə-qorxu gəlib müəyyən miqdarda pul və qızıl-zinət əşyalarını ələ keçirib. Ancaq qadının ondan tələb etdikcə pul verdiyini görən şəxs məbləğləri artırmağa başlayıb, dayanmayıb", məlumatda deyilir. Həmin şəxs polis tərəfindən saxlanılıb.

Bu şəxslər orduya çağırılır

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti ilə birgə tədbirlər çərçivəsində hərbi hissələrdə ehtiyatdan çağırılan bir qrup hərbi vəzifəlinin cəlb edildiyi növbəti təlim toplanışı başlayıb.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Məlumatda bildirilib ki, ehtiyatdan çağırılan hərbi vəzifəlilər müvafiq qeydiyyatdan və həkim müayinəsindən keçdikdən, eləcə də bütün təminat növləri ilə tam təmin olunduqdan sonra plana uyğun məşğələlərə cəlb olunurlar.

Təlim toplanışı zamanı iştirakçılarla maarifləndirici söhbətlər aparılacaq, onlara

də keçiriləcək məşğələlərdə iştirakçılar Azərbaycan Ordusunun arsenalında olan müasir silah və texnika ilə tanış olacaq, onların döyüş tətbiqini öyrənəcək, həmçinin bölmələrimizin silahlanmasında olan atıcı silahlardan döyüş atışları icra edəcəklər. Keçirilən toplanışlarda əsas diqqət hərbi vəzifəlilərin döyüş hazırlığı səviyyəsinin artırılması, praktiki vərdişlərinin təkmilləşdirilməsi, eləcə də bilik və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsinə yönəldilib.

Bitki yağını nehrə yağı adı ilə satırmış

Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən nəzarət tədbirləri çərçivəsində yaxılabilən və qatı yağ məhsullarından götürülmüş nümunələrin laborator müayinəsi nəticəsində 2 istehsalçıya məxsus 2 məhsulda uyğunsuzluqlar aşkarlanıb. Musavat.com AQTAYA istinadən xəbər verir ki, bitki tərkibli spred yağlarının sellofanda qablaşdırılaraq nehrə yağı təəssüratı yaratmaqla istehlakçıların aldadıldığı müəyyən edilib.

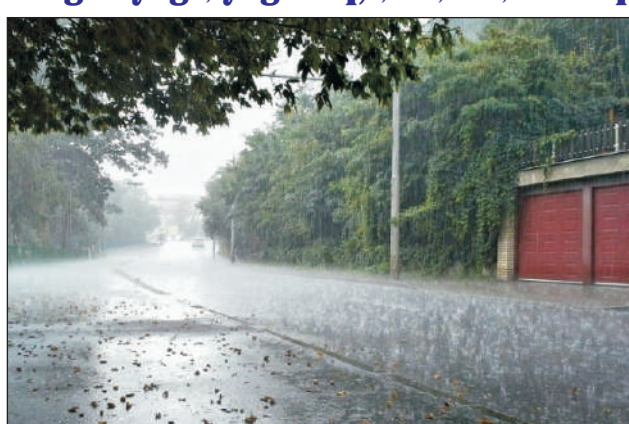
Faktla bağlı qanunvericiliyə uyğun zəruri tədbirlər görüldü, istehsalçılar inzibati məsuliyyətə cəlb olunub, uyğunsuzluq müəyyən edilmiş məhsulların satışının qadağan edilməsi və ticarət obyektlərindən geri çağırılması barədə qərar qəbul edilib.

Qeyd edək ki, tərkibində koliform bakteriyaların, eləcə də kif və maya göbələklərinin aşkarlanması həmin məhsulların mikrobioloji çirklənməsi kimi qiymətləndirilir. Bu cür məhsulların istehlakı isə insan orqanizmi üçün təhlükəli hesab olunur.

Moskvadan Bakı və İrəvana çağırış

Rusiya Ermənistan və Azərbaycanı sərhəddə eskalasiyadan qaçmağa çağırır. Musavat.com xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova həftəlik brifinqdə deyib. O vurğulayıb ki, Rusiya Ermənistan-Azərbaycan sərhədində vəziyyəti diqqətdə saxlayır. "Biz Bakı və İrəvanı təmkinli olmağa, gərginliyi azaltmağa üçün addımlar atmağa və vəziyyəti pisləşdirə biləcək hər hansı hərəkətdən çəkinməyə çağırışımızı təkrar edirik", - Zaxarova bildirib.

Bu gün yağış yağacaq, şimşək çaxacaq

April 10-da gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, səhərdən bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Yarımadanın bəzi yerlərində intensivləşəcəyi, şimşək çaxacağı, gecə və səhər bəzi yerlərdə aralıq duman olacağı ehtimalı var. Güclü şimal-qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 9-11° isti, gündüz 11-13° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 756 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət 70-80% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağıntılı olacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, bəzi dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var. Gecə və səhər aralıq duman olacaq. Qərb küləyi bəzi yerlərdə aralıq güclü olacaq. Havanın temperaturu gecə 8-11° isti, gündüz 15-19° isti, dağlarda gecə 4-9° isti, gündüz 9-14° isti olacaq.

Xalası oğlunu qətlə yetirən şəxs tutuldu

Bakıda 27 yaşlı kişini qətlə yetirib qaçmaqda şübhəli bilinən şəxs tutulub. Aprelin 7-də Qaradağ rayonu, Sahil qəsəbəsində 1998-ci il təvəllüdlü Həsənov Nail İltifat oğlunu qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən xalası oğlu, 1986-cı il təvəllüdlü Şirinov Hüseyn Əvəz oğlunun yeri müəyyən edilib. Qaradağ Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat nəticəsində artıq hadisəni törədən şəxs saxlanılaraq istintaqa təqdim edilib. Hazırda Qaradağ Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb, zəruri istintaq tədbirləri həyata keçirilir.

Gəncədə məktəblini maşın vurub

Gəncədə məktəbli avtomobil vurub. APA-nın yerli bürosunun məlumatına görə, hadisə şəhərin Bağman yaşayış massivində yerləşən orta məktəbin qarşısında qeydə alınıb. 2012-ci il təvəllüdü S.Məhərrəmov yolu keçmək istəyəndə onu avtomobil vurub. O, xəstəxanaya yerləşdirilib, vəziyyətinin kafi olduğu bildirilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Daşkəsəndə oğrular saxlanılıb

Daşkəsən rayonunda silsilə oğurluqlarda şübhəli bilinən şəxslər tutulub. Daşkəsən Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının həyata keçirdikləri tədbirlər nəticəsində talama cinayətlərində şübhəli bilinən R.Hacıyev, E.Səmədov, Ə.Süleymanov və N.Vərdiyev saxlanılıblar.

Araşdırmalarla onların müxtəlif vaxtlarda Daşkəsən rayonunda 5 mənzildən məişət əşyaları oğurladıqları məlum olub. Bundan başqa digər tədbir nəticəsində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsində şübhəli bilinən M.Musayev də saxlanılıb. Şübhəli şəxsin üzərinə baxış zamanı narkotik vasitə mariyuana aşkarlanıb. Araşdırma aparılır.

Mərkəzi Asiyanın türk respublikaları yunan Kipri ilə diplomatik münasibətlər qurmağa davam edir. Qazaxıstan və Özbəkistanın ardınca Türkmənistan da Kipr Respublikasında səfirlik açıb. Bu barədə "Bakı-Xəbər" yazıb.

tı kimi qiymətləndirilir. Bu gün bu qiymət yerindədir və TDT-nin mühüm beynəlxalq bir platformaya çevrilə biləcəyi ümidləri hələ tükənməyib. Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan kimi dövlətlərin Şimli Kiprin suverenlik maraqlarına xid-

sələrdə ortaq mövqe sərgiləyib. Lakin bəzən hədəflərdən sapınmalar da müşahidə edilməkdədir. Türkdilli dövlət olan Türkmənistan müxtəlif bəhanələrlə bu təşkilata tam hüquqlu üzv kimi qoşulmaqdan yayınır. Son

Ə.Orucov qeyd etdi ki, ŞKTC beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınmır və keçmiş BMT baş katibi Kofi Annanın təklifini yunan Kipri rədd etdi və ŞKTC-ni beynəlxalq izolyasiyada saxlamaq siyasəti yürütməyə çalışdılar.

CNN: "ABŞ Çinlə ticarət müharibəsində qalib gələ bilməz"

Vaşinqtonla Pekin arasında ticarət sazişinin bağlanması perspektivləri - Donald Trampın prezidentliyi-nin ilk dövründə olduğu kimi - olduqca qaranlıq və uzaq görünür.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu barədə CNN telekanalı məlumat yayıb.

"Birləşmiş Ştatların Çin üzərində ticarət müharibəsində qələbə qazanması ehtimalı çox azdır. Hazırda Pekin bütün əlaqələrlə bu qarşıdurmada Trampı üstələyə biləcəyinə inandığını göstərir və buna illərdir hazırlaşır", - deyərək xəbərdə bildirilib.

CNN ekspertlərinə görə, Tramp və onun administrasiyası Çinin nə qədər davamlı olduğunu və bu mübarizənin amerikalı istehlakçılara necə ciddi təsir göstərə biləcəyini tam dərk edə bilmirlər.

Telekanal hesab edir ki, Trampın Çin Xalq Respublikasının sədri Si Cinpinlə yaxşı şəxsi münasibətlərə arxalanaraq Çini geri addım atmağa məcbur edəcəyi ümidi özünü doğrultmayacaq.

CNN-in təhlilinə görə, Ağ Evin sahibi öz addımları ilə ABŞ-ı bu sahədə yeganə potensial rəqibi olan Çinlə birbaşa qarşıdurmağa sürükləyib və bu, son onilliklərdəki münasibətlərin pisləşməsinin kulminasiya nöqtəsinə çevrilə bilər.

"Bu gərginlik XXI əsrdə iki nəhəng arasında diplomatik münasibətlərdə mühüm dönüş nöqtəsi ola bilər və bu, ABŞ-ın uzunmüddətli olaraq qarşıdurmanın tammiqyaslı ticarət müharibəsinə - və ya bəlkə daha pis nəticələrə gətirib çıxarda bilər", - deyərək məlumatda qeyd olunur.

□ Musavat.com

"Vialon" MMC "Kubinka"da evi sakinlərin başına uçurur

Yasamal rayonunda "vandal söküntü" işlərinin qarşısını almaq üçün ciddi problemə çevrilib. "Melissa Group" tikinti şirkətinin Yasamalda yaşayış olan mülkü qanunsuz şəkildə sökməsindən sonra, oxşar hadisə bu dəfə paytaxtın "Quba meydanı" ("Kubinka") adlanan nahiyəsində baş verib.

"Vialon" tikinti şirkəti Cəmil Məmmədquluzadə küçəsi, da-lan 2, ev 6 ünvanında yerləşən, sakinlər yaşayan evi dağıtmağa başlayıb. Şirkət əraziyə ağır texnika yeridərək söküntü işlərinə start verib. Evdə yaşayan yehudi əsilli Azərbaycan vətəndaşı Milka Lalə qızı Yurşimova baş verənlərdən həyəcanla düşərək özündən gedib. Qonşular dərhal köməyə gələrək ona ilkin tibbi yardım göstərilib.

Xəbər verilir ki, "Vialon" MMC-nin nümayəndələri bundan əvvəl həmin ərazidə, Ağadadaş Qurbanov küçəsi, 23 sayılı ün-vanda vətəndaş Ramin Ağayevnin içində yaşayış olan mülkünü ekskavatorla söküblər. Halbuki Fövqəladə Hallar Nazirliyinin aidiyyəti qurumu "Vialon" MMC-yə həmin ünvanda söküntü işlərinin dayandırılması barədə göstəriş verib. Lakin şirkət nümayəndələri bu xəbərdarlığa məhəl qoymayıblar.

Qanunvericiliyə əsasən, heç bir vətəndaş yaşadığı evdən məhkəmə qərarı olmadan zorla çıxarıla bilməz. Hətta məhkəmə qərarı olduqda belə, təciliyyə prosesi tamamlanmadan söküntü işlərinə başlamaq qadağandır.

Qeyd edək ki, 2025-ci il martın 27-də Yasamalda baş verən oxşar hadisədən sonra "Melissa Group" şirkətinin rəhbəri Qalib Məmmədov və daha iki əməkdaşı həbs olunmuşdu. Həmin hadisə ilə bağlı Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi yanında Bakı Şəhər Memarlıq və Şəhərsalma Baş İdarəsi əraziyə baxış keçirmiş və məlum olmuşdu ki, "Melissa Park" şirkəti söküntü işlərini heç bir məhkəmə qərarı və müvafiq icazə olmadan həyata keçirib.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
"Yeni Musavat"

"Turan birliyi"ndə çat? - Dörd türk ölkəsinin bu addımı...

Orta Asiyadakı türk dövlətlərinin anlaşılmaz hərəkəti suallar yaradır

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti (ŞKTC) və onun prezidentinə isti münasibət göstərdiyi bir zamanda belə addımların atılması diqqət çəkir. Bundan başqa, son zamanlar ŞKTC-dən Ankaraya bəzi çağırışlar eşidilir.

Qeyd edək ki, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan və Türkmənistan bir neçə gün öncə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə (ŞKTC) qarşı qətnaməni dəstəkləyib. Səsvərmə Avropa İttifaqı və Mərkəzi Asiya ölkələrinin Səmərqənddə keçirilən birinci sammiti çərçivəsində baş tutub. Bəzi ekspertlər artıq bu qərarla bağlı kəskin mövqe ifadə edərək, bunu Türkiyəyə "geosiyasi zərbə" və "xəyanət aktı" adlandırb.

Maraqlıdır, Türk Dövlətləri Təşkilatı hara gedir? TDT-nin parçalanması təhlükəsi varmı? Bakının bu məsələdə mövqeyi necədir?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin ayrıca bir dövlət kimi tanınması perspektivlərinin açıldığı indiki şəraitdə Türk Dövlətləri Təşkilatında və KKTC ilə bağlı baş verən hadisələr təəssüf doğurur: "Bunlar 50 ildən artıq bir müddət ərzində Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti üçün çəkilmiş böyük zəhmətlərin yərə vurulması kimi təhlükəli perspektiv doğurur. Əlbəttə, TDT 21-ci əsrin ilk və ən perspektivli regional beynəlxalq təşkilatı kimi qiymətləndirilir. Bu gün bu qiymət yerindədir və TDT-nin mühüm beynəlxalq bir platformaya çevrilə biləcəyi ümidləri hələ tükənməyib. Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan kimi dövlətlərin Şimli Kiprin suverenlik maraqlarına xid-

mət etməyən addımlar atması heç də yaxşı hal deyil. Bu addımlar həm də TDT-nin ən böyük dövləti olan Türkiyənin mənafehləri ilə bir araya sığmır və dövlətlərin arasında birliyə ziyan vurur, həm də Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin müstəqil bir dövlətə çevrilməsini sual altında qoyur. Bilirlik ki, bu Cümhuriyyətin dünyada tanınması daha çox TDT-nin bir platforma olaraq güclənməsindən xeyli dərəcədə asılıdır. Bu gün türk dövlətlərinin bir neçə TDT-nin bir platforma olaraq güclənməsindən xeyli dərəcədə asılıdır. Bu gün türk dövlətlərinin bir neçə TDT-nin bir platforma olaraq güclənməsindən xeyli dərəcədə asılıdır. Bu gün türk dövlətlərinin bir neçə TDT-nin bir platforma olaraq güclənməsindən xeyli dərəcədə asılıdır.

Siyasi şərhçi Əli Orucov bildirdi ki, 2009-cu ildə Prezident İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Təyyub Ərdoğanın təşəbbüsü ilə Naxçıvan şəhərində yaradılan Türk Dövlətləri Təşkilatı müstəqil türk dövlətlərinin integrasiyasını və əməkdaşlığını daha da dərinləşdirmək məqsədi güdür: "Ötən müddət ərzində xeyli yol qət edilib və irəliləyişlərə nail olunub. Bir sıra beynəlxalq və regional mə-

vaxtlar isə Aşqabadla İrəvan arasında əlaqələrdə dinamika özünü göstərməkdədir. Yaxud Özbəkistan və Qazaxıstanın yunan Kipri ilə münasibətlərin genişləndirilməsinə birtərəfli qayda-da üstünlük vermələri TDT-nin qarşısına qoyduğu hədəflərlə uyğun gəlmir və müəyyən suallar doğurur. Xüsusən də Avropa İttifaqının bir neçə gün öncə Mərkəzi Asiya dövlətləri ilə keçirdiyi birgə sammitdən sonra təklif olunan 12 milyard avroluq investisiya paketindən sonra sərgilənəcək mövqe diqqətçəkəndir. Qərbbə açılmağa çalışan TDT dövlətləri kollektiv maraqlardan çıxaraq milli maraqlarını üstün tutacaq halda təşkilatın gələcəyinə təsirsiz ötürməyəcəyi fikri formalaşıdır. Mərkəzi Asiya-nın türk dövlətləri Çin və Rusiyanın basqılarını azaltmaq üçün Aİ-ni alternativ kimi görür. Məhz bu baxımdan da ittifaqın üzvü olan Yunanıstanla və yunan Kipri ilə yaxınlaşmağı məqbul hesab edirlər. Bu isə Ankaranın maraqlarına toxunan haldır. Bunu təbii ki anlamamış deyillər. Lakin ola bilsin Ankaranı dilə tutub, könlünü də almadan Nikosiya və Afina ilə münasibətləri bu cür isti davam etdirə bilməzlər. Görünür, Avropa İttifaqı sərmayeni elə-belə qoymur və burada siyasi tələblər də var. Həmin tələblərdən biri də Kipr məsələsinə göstəriləcək mövqedir".

Həmin siyasət davam etdirilməkdədir: "Avropa İttifaqı ilə əlaqələrə və ittifaqın investisiyasına can atan Mərkəzi Asiya türk dövlətləri, görünür, bu amili nəzərə ala bilməyiblər. Hər bir suveren və müstəqil dövlət yürütdüyü xarici siyasətində və maraqlarının qorumasında sərbəstdir. Ancaq burada dost və müttəfiq dövlətlərin maraqlarına da toxunmaq olmaz. Ola bilsin, Qərbin siyasi və maliyyə dəstəyi indiki halda Mərkəzi Asiya dövlətlərini şirnikləndirsin, ancaq təcrübə göstərir ki, Qərb yalnız öz mənafehləri baxımından addım atır və istənilən an 180 dərəcə dəyişə bilər. Amma qardaşlıq, dostluq və ortaq dəyərlər əbədi qalır. TDT-də məhz bu faktorlar üstünlük təşkil etdiyindən yürüdülməli siyasət hamı üçün məqbul olmalıdır. Təqdirəlayiq haldır ki, Azərbaycanın dost və qardaş ölkələri ilə, həmçinin ŞKTC ilə münasibətləri həmişə dürüst və aydın olub. Bu gün ADA Universitetində "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forumda Prezident İlham Əliyevin hər zaman Şimali Kiprdəki qardaş və dostların yanında olacağını bir daha bəyan etməsi Azərbaycanın həm dünyaya, həm də TDT-də təmsil olunan və yunan Kipri ilə yaxınlaşmağa davam edən Mərkəzi Asiya dövlətlərinə bir mesajdır".

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Maskın qardaşı Trampın ticarət müşavirinin vəzifədən azad olunmasına çağırır

“Cənab prezident, əgər Piter Navarro sizə Ron Var haqqında yalan danışsın, bəs başqa nələr barədə də sizi aldadıb? Amerika hər şeydən üstündür. Onu işdən qovun!”

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu sözləri İlon Maskın qardışı Kimbal Mask X sosial şəbəkəsindəki hesabında yazıb.

O, “Ron Var” deyərək ABŞ Prezidenti Donald Trampın ticarət məsələləri üzrə müşaviri Piter Navarronun uydurduğu saxta iqtisadçını nəzərdə tutub. MSNBC-nin məlumatına görə, Navarro bu uydurma şəxsin (guya iqtisadçı Ron Var alı biri var) adından istifadə edərək Tramp administrasiyasına ABŞ-ın ticarət tərəfdaşlarına qarşı kütləvi tariflər tətbiq etməyi tövsiyə edib.

Son vaxtlar İlon Maskla Piter Navarro arasında açıq şəkildə qarşıdurma müşahidə olunur. İlon Mask ABŞ ilə Avropa arasında “sıfır tarif” rejiminin tərəfdarı olduğunu bildirib və bu, Navarronun sərt tənqidinə səbəb olub. Bundan sonra Navarro iddia edib ki, İlon Maskın sahibi olduğu “Tesla” əslində avtomobil istehsal etmir, sadəcə, xarici komponentlərdən avtomobilləri yığır. İlon Mask isə buna cavab olaraq onu “axmaq” adlandırıb.

□ Musavat.com

Neftin qiyməti 60 dollara düşərsə... - deputatdan önəmli açıqlama

Neftin qiymətinin 60 dollara düşməsi dövlət büdcəsi gəlirlərini 340 milyon manat azalda bilər

Neftin dünya bazarlarında qiyməti son 1 həftə ərzində təxminən 16% enərək bir barel üçün 61 dollara düşüb. Beynəlxalq analitiklərin proqnozlarına görə, əgər Tramp tarifləri azaldarsa, dünya iqtisadiyyatı resessiyadan yan keçərsə, o zaman neftin qiyməti 2025-ci ildə 62 dollara bərabər ola bilər. Əks halda isə 2025-ci ilin sonuna kimi neftin qiyməti bir barel üçün 50 dollara düşə bilər.

Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirləri Milli Məclisin deputatı Tahir Mirkişili deyib. Deputat vurğulayıb ki, 2025-ci il Azərbaycan Dövlət Büdcəsi qəbul edilərkən hesablamalar neftin qiymətinin baza ssenari üçün 70 dollar səviyyəsində aparılıb:

“Eyni zamanda Maliyyə Nazirliyi tərəfindən pessimist ssenari, yeni neftin qiymətinin 60 dollara düşəcəyi halda bunun dövlət büdcəsinə və Dövlət Neft Fondunun büdcəsinə təsiri də təqdim edilib. Belə ki, qiymətin 60 dollara düşməsi dövlət büdcəsi gəlirlərini 340 milyon manat, Dövlət Neft Fondu gəlirlərini isə 2.1 milyard manat azalda bilər. Göründüyü kimi, qiymətin 10 dollar düşməsinin dövlət büdcəsi gəlirlərinə azaldıcı təsiri cəmi 0.8%, Dövlət Neft Fondu büdcəsinin gəlirlərinə isə azaldıcı təsiri daha çox, 14.5% təsir edə bilər”.

T.Mirkişili qeyd edib ki, bu ilin 1-ci rübünün dövlət büdcəsinin icra göstəriciləri göstərir ki, hazırda dövlət büdcəsində 1.6 milyard manatlıq profit var: “Verilən proqnozlar əsasında hazırda dövlət büdcəsinin icrası ilə bağlı ciddi risklər görünür. Azərbaycanın ciddi iqtisadi ehtiyatları var. Hesab edirəm ki, hadisələrin gedişatına uyğun olaraq, tarazlayıcı və əlverişli iqtisadi siyasət icra ediləcək”.

□ Nigar HƏSƏNLİ,
Musavat.com

Tramp ABŞ tarixinin ən böyük hərbi büdcəsinə təsdiqləyib. Ölkə tarixində ilk dəfə olaraq hərbi büdcə 1 trilyon dollar olacaq. Pentaqon rəhbəri Pit Heqset deyib ki, departament vergi ödəyicilərinin pullarını ordunun döyüş qabiliyyətini və effektivliyini artırmaq məqsədilə xərcləməyi planlaşdırır.

arı Trampın xarici və təhlükəsizlik siyasətinin əsas fəlsəfəsini təşkil edir. Bu yanaşma ABŞ-ın global öhdəliklərini yenidən qiymətləndirməyə, NATO və digər beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərdə daha tələbkar və zaman-zaman tənqidçi mövqe sərgiləməyə səbəb oldu. Xüsusilə NATO üzvü olan ölkələr-

çirdi. Bu addım bölgədə yeni hərbi qarşıdurmalar riski yaratmaqla yanaşı, ABŞ-ın Yaxın Şərqdəki müttəfiqləri - xüsusilə İsrail və Səudiyyə Ərəbistanı ilə strateji əlaqələrini daha da sıxlaşdırdı.

Siyasi şərhçi deyib ki, Trampın qəbul etdiyi hərbi büdcə yalnız Yaxın Şərq kontekstində deyil,

dernləşdirilməsi ilə yanaşı, süni intellekt, kosmos texnologiyaları, kiber müdafiə sistemləri və pilotsuz hərbi texnikaların inkişafına da böyük pay ayırırdı. Bu, ABŞ-ın gələcək global sistemdə liderliyini qorumaq və strateji üstünlüyünü təmin etmək istəyinin təzahürü idi. Tramp mövcud beynəlxalq nizamın

Dilində sülh, əlində silah - Trampın bir trilyonluq hərbi büdcəsinin hədəfi

Qeyd edək ki, ABŞ-ın hərbi büdcəsinə 1 trilyon dollara çatdırılması başqa ölkələrə yardımların kəsilməsi, dövlət idarələrində ixtisar aparılması fonunda baş verir. ABŞ-ı yenidən qüdrətli ölkə etmək istədiyini bildiren Tramp və komandası bütün əlavə xərcləri azaldır, amma hərbi xərcləri artırır.

Bu, nədən xəbər verir. ABŞ dünyanın müxtəlif regionlarında lokal toqquşmaları dayandırmaq etmək sülh çağırışları etdiyi halda hərbi büdcəsinə artırmaqla nəyə nail olmaq istəyir?

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavət” a deyib ki, Amerika Birləşmiş Ştatları tarixində ən yüksək hərbi büdcənin məhz Donald Tramp administrasiyası dövründə qəbul edilməsi, təsadüfi və ya yalnız siyasi realitərlə məhdudlaşan bir qərar deyil: “Bu proses global güc balansının dəyişməkdə olduğu, beynəlxalq münasibətlər sisteminə qeyri-müəyyənliyin artdığı və mövcud nizamın sarsıldığı bir dövrə təsadüf etdi. Tramp dövründə qəbul edilən bu büdcə yalnız ABŞ-ın hərbi potensialını artırmaq məqsədi daşıyır; o, eyni zamanda ABŞ-ın dünyada liderlik mövqeyini qorumaq, rəqiblərinə qarşı strateji üstünlüyünü möhkəmləndirmək və yeni dünyaya düzeninin konturlarını formalaşdırmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur”.

Siyasi şərhçi deyib ki, Trampın prezidentliyi ilə başlayan dövr ABŞ-ın ənənəvi beynəlxalq siyasət anlayışlarında ciddi dəyişikliklərə səbəb olub: ““Öncə Amerika” şü-

Pit Heqset

dən hərbi xərcləri artırmağı tələb etməsi ABŞ-ın Avropa təhlükəsizliyi ilə bağlı əvvəlki illərdə sərgilədiyi şərtsiz müdafiə mövqeyindən uzaqlaşdığını göstərir. Bu, transatlantik münasibətlərdə gərginlik yaratsa da, ABŞ-ın strateji baxışında milli maraqların və daxili təhlükəsizliyin prioritetləşdirilməsinin göstəricisidir. Tramp administrasiyası dövründə qəbul edilən hərbi büdcənin əsas istiqamətlərindən biri Yaxın Şərqdə İranın artan nüfuzunun qarşısının alınmasıdır. Xüsusilə “Şiə hilalı” adlanan təsir zonasının daraldılması və İranın regiondakı silahlı qruplarla əlaqələrinin zəiflədilməsi məqsədi Trampın Yaxın Şərq strategiyasında mərkəzi yer tutur. Bu çərçivədə, ABŞ-ın İraq, Suriya və Yəmənəki mövcudluğu, həm də İsrailə yaxınlaşması daha da gücləndirildi. Tramp, 2015-ci ildə imzalanmış İran nüvə razılaşmasından (JCPOA) birtərəfli şəkildə çıxaraq, Tehrana qarşı “maksimum təzyiq” siyasətini həyata ke-

eyni zamanda Çin və Rusiya kimi potensial “böyük güclər”ə qarşı hərbi hazırlığın gücləndirilməsi məqsədi daşıyır: “Bu dövrdə ABŞ-ın milli təhlükəsizlik strategiyası açıq şəkildə “böyük güclər rəqabəti”ni yeni dövrün əsas təhdidi kimi müəyyən edib - xüsusilə də Çinlə ticarət müharibəsinin fonunda ABŞ-ın Sakit okean və Cənubi Çin dənizindəki hərbi mövcudluğu genişləndirildi. Rusiya ilə münasibətlər isə, istər Ukrayna böhranı, istərsə də NATO sərhədlərində artan gərginlik fonunda daha yeni bir hal aldı. ABŞ bu aktorların regional və global nüfuzunu zəiflətmək məqsədilə texnologiyadan daha üstün silah sistemlərinə və kiber təhlükəsizlik sahəsinə böyük yatırımlar etdi. Trampın qəbul etdiyi rekord hərbi büdcə ABŞ-ın təkə bugünkü deyil, gələcəkdə qarşılaşacağı mümkün təhdidlərə qarşı da hazırlıqlı olmasını təmin etmək üçün strateji bir addım idi. Bu büdcə klassik silahlı qüvvələrin mo-

artıq effektiv olmadığını və yeni realitələrə cavab verəcək şəkildə yenidən dizayn edilməli olduğunu iddia edir. Bu yenidənqurma prosesində hərbi güc, həm rəmzi, həm də real mənada əsas alət kimi qiymətləndirildi. Donald Tramp dövründə qəbul edilən rekord səviyyəli hərbi büdcə, sadəcə, bir maliyyə qərarı deyildi; bu, ABŞ-ın yeni dövrdə beynəlxalq siyasətə necə yanaşacağını göstərən strateji bir istiqamətdir. Bu büdcə həm ABŞ-ın öz təhlükəsizliyini təmin etmək, həm də yeni dünya düzeninin formalaşmasında liderliyini qorumaq üçün atılmış genişmiqyaslı bir addımdır. Trampın hərbi siyasəti, global güc balansının dəyişdiyi bir dövrdə, ABŞ-ın qarşıdakı illərdə geosiyasi ssenarilərə hazırlıqlı olmasının təminatı kimi ortaya çıxır. Bu isə dünya siyasətində yalnız bir ölkənin deyil, bütöv beynəlxalq sistemin yenidən qurulması üçün signal xarakteri daşıyır”.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

İranlı nazirin Bakı səfərinin pərdəarxası - imzalanacaq sənədlər, alternativ dəhliz...

Siyasi ekspert: "Prezident Pezeşkianın səfəri xeyli ləngidi, bu səbəbdən müzakirə olunacaq məsələlər çoxaldı"

Aprelin 8-də İran İslam Respublikasının yol və şəhərsalma naziri Fərzanə Sadiqi Bakıda rəsmi səfərdə olub. Ondan təxminən bir həftə əvvəl İran Prezidentinin siyasi məsələlər üzrə müşaviri Mehdi Sənaei Azərbaycana səfərə gəlmişdi. Hər iki rəsmi şəxs Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilib.

Qeyd edək ki, İran Prezidenti Məsud Pezeşkianın bu ay ölkəmizə səfəri gözlənilir.

Bu baxımdan nazir Fərzanə Sadiqi ilə söhbətdə Araz dəhlizi ilə bağlı imzalanmış memorandumun icrası, Zəngəzur dəhlizinin açılması və digər mövzulara toxunulduğu istisna edilmir. Həmçinin görüşdə Pezeşkianın Bakıya səfərinin detalları da razılaşdırıla bilər.

İranlı nazirdən sonra prezidentin ölkəmizə bu ay reallaşması gözlənilən ilk səfəri çərçivəsində hansı sənədlər imzalanı bilər? Araz çayı boyunca alternativ dəhlizin açılması yekunlaşmışdır?

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, İranla Azərbaycan arasında müzakirə olunacaq məsələlər həddindən artıq çoxdur və İran Prezidentinin bu səfəri çox gərgin bir dövrə təsadüf edəcək: "Təbii ki, Azərbaycana səfər zamanı bir çox məsələlər müzakirə olunacaq. Azərbaycan hakimiyyətinin mövqeyi də dəfələrlə açıq şəkildə bəyan edilib ki, Azərbaycan ərazisindən heç bir dövlət İranla qarşı istifadə eləyə bilməz. Dəfələrlə deyilib, ancaq yenə də İran müxtəlif bəyanatlarla Azərbaycanın mövqeyini şübhə altına almağa çalışır, Azərbaycanda guya İsrailin kəşfiyyat mərkəzinin olduğunu iddia edir, Azərbaycan ərazisindən hansısa dövlətlərin İranla qarşı istifadə edəcəyi ehtimalının olduğunu iddia etməyə çalışır. Bu da təbii ki, münasibətlərimizə mane olur. Müzakirə olunacaq digər məsələ Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin tam gücü ilə işləməsidir ki, buna ilk növbədə İran mane olur. Hələ də Rəşt-Astara dəmir yolu tikilib başa çatdırılmayıb və bu təbii ki, nəqliyyat dəhlizinin tam gücü ilə işləməsinin qarşısını alır. Şübhəsiz ki, bu məsələ də mütləq müzakirə olunacaq".

Ekspert qeyd etdi ki, Zəngəzur dəhlizi məsələsi, İranın bütün gücü ilə buna qarşı çıxması və əsas maneəyə çevrilməsi çox ciddi müzakirə olunacaq məsələlərdən biridir: "Zəngəzur dəhlizi bütün maneələrə baxmayaraq onsuz da açılacaq. Sadəcə olaraq, İranın kəskin mövqe tutması, Ermənistanın da bundan istifadə etməsi bu dəhlizin açılmasını ləngidir. Dəhlizin açılmasının qarşısını almaq üçün bir tərəfdən İran hədələyici bəyanatlar verir, Rusiyanı, Türkiyəni, Azərbaycanı hətta müharibə ilə hədələyir, digər tərəfdən, alternativ yollar təklif etməyə çalışır. İlin əvvəlində İranın Ermənistandakı səfəri mətbuat konfransında bəyan elədi ki, İrandan keçib Naxçıvana gedən yol bir qədər uzun olduğuna görə ola bilsin Azərbaycanı qane etməsin və bu səbəbdən İran əlverişli yol təklif edib - Araz çayı boyunca dəhliz. İran hesab edir ki, Araz çayı boyunca yolun açılması ola bilsin Azərbaycanı Zəngəzur dəhlizini açmaq fikrindən daşındırsın. Ancaq təbii ki, alternativ yolun olmasında Azərbaycan maraqlıdır, bu barədə razılaşma da olub, işlər də gedir. Lakin təəssüf ki, burada da işlərin sürəti bizi qane eləmir. Güman etmək olar ki, danışıqlar zamanı bu məsələ də müzakirəyə çıxarılacaq. Amma Zəngəzur dəhlizi mütləq açılacaq. 10 noyabr üçtərəfli bəyanatda nəzərdə tutulduğu kimi, orada maneəsiz hərəkət təmin olunacaq".

A.Səmədovun sözlərinə görə, bunlardan başqa ciddi digər məsələlər də var ki, Azərbaycanla İran arasında müzakirə olunmalıdır. İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkianın səfəri güman edirəm ki, xeyli ləngidi və bu səbəbdən həm müzakirə olunacaq məsələlər, həm də haqqında ciddi qərarların qəbul olunması zəruri olan məsələlər kifayət qədər çoxdur. Ümid edək ki, hər iki dövlətin maraqlarına uyğun ciddi razılaşmalar imzalanacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Aprelin 12-də Omanda keçiriləcək görüşdə əsas müzakirəçilər İranın xarici işlər naziri Abbas Araççi və ABŞ Prezidenti Donald Trampın Yaxın Şərq üzrə xüsusi nümayəndəsi Stiven Uitkoff olacaq. Bu barədə "Nour News" məlumat yayıb.

Görüş yeri yenə ərəb ölkəsi - indi də Tehranla Vaşinqton...

İran Yaxın Şərqdəki məğlubiyyətlə barışmaq istəmir; "ABŞ-İsrail cütlüyü İranın qapısında bu məsələni qapatmaq üçün hazır dayanıb"

Fikrət Yusifov

Məlumatla əsasən, Araççi və Uitkoff Tehran və Vaşinqton arasında baş müzakirəçilərdir. Danışıqlar dolayı yolla Omanın xarici işlər naziri Bədr Əl-Busaidi vasitəsilə başlayacaq.

Abbas Araççi vurğulayıb ki, Tehran öz niyyətlərinin sülh xarakterini aydınlaşdırmağa və nüvə proqramı ilə bağlı mümkün narahatlıqları aradan qaldırmaq üçün zəruri tədbirlər görməyə hazırdır: "ABŞ bağladığı hər hansı sazişə sadıq olduğunu nümayiş etdirməklə diplomatiyaya ciddi yanaşma göstərə bilər. Əgər bizə hörmətlə yanaşsalar, biz də eyni şəkildə cavab verəcəyik. İran diplomatiyaya üstünlük verir, lakin özünü necə müdafiə edəcəyini də bilir. İndi top ABŞ-dadır".

"Report" xəbər verir ki, Ağ Evin mətbuat katibi Kerolin Livitt jurnalistlər üçün keçirdiyi brifinqdə deyib ki, danışıqlar birbaşa olacaq: "Lakin mən Donald Trampı bu barədə hər hansı əlavə təfərrüatların açıqlanmasında qabaqlamayacağam".

ABŞ-ın enerji naziri Kris Rayt isə bildirib ki, ABŞ Tehranla nüvə proqramı üzrə razılaşmanın əldə olunmaması halında Tehrana qarşı daha sərt sanksiyalar tətbiq edəcək. "Ümid edirəm ki, bu, Tehranı nüvə proqramından imtina etməyə vadar edəcək", - Rayt qeyd edib.

ABŞ-İran danışıqlarından gözləntilər nədir? Tərəflər nüvə bombası ilə bağlı sazişi bu il imzalaya bilirmi? Bu görüş İranın vurulması riskini

azaldırımı? Çünki Tramp İranı bombalayacağı ilə hədələmişdi.

Ən maraqlı detal isə görüşün daha bir ərəb ölkəsində keçirilməsidir. Bu dəfə Oman ABŞ-İran danışıqlarına ev sahibliyi edəcək. Buna qədər isə ABŞ-Rusiya, ABŞ-Ukrayna görüşləri Səudiyyə Ərə-

devrilməsinə nail olmağa çalışacaq. Regionda Türkiyənin rolunun getdikcə güclənməsi nə İsrail, nə də İran tərəfindən həzm edilə bilmir. İranın bu məsələdə hansı mövqe tutmasının artıq elə bir əhəmiyyəti qalmayıb. İsrail isə reallıqlarla barışmalıdır. Türkiyə regionda böyük

qi iştirak edəcək. Amma o bu məsələlərdə qərar verən deyil. Prezident də qərar verə bilmir. Əslində heç ali dini liderin də qərar vermək səlahiyyəti yoxdur. SEPAH generalı qərar verməlidirlər ki, nüvə çalışmalarını dayandırılar, ya yox. Üstəgəl, Amerikanın ikinci bir tələbi də var.

Elxan Şahinoğlu

gücdür və o, NATO-nun ikinci ölkəsi olmaqla yanaşı, İsrailin bir sayılı müttəfiqi olan Birləşmiş Ştatların Yaxın Şərqdə ən etibarlı tərəfdaşıdır. Bu səbəbdən Türkiyə ilə İsrailin Yaxın Şərqə bağlı bütün məsələlərin həllində bir müstəvidən çıxış etməsindən dolayı yol yoxdur. ABŞ Prezidenti Donald Trampın da bu məsələdə mövqeyi belədir...

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu isə hesab edir ki, Amerika-İran danışıqlarında müsbət nəticənin əldə olunması üçün Tehran Trampın tələblərini yerinə yetirməlidir: "Nüvə çalışmaları dayandırılmalıdır. Bu, dayandırılacaq, söyləmək çətinidir. Çünki İran əvvəllər də belə vədlər verirdi, amma şübhələr yenə də qalırdı. Gizli şəkildə uranın zənginləşdirilməsi davam edirdi. Ona görə də indi danışıqlar başlasa da, bu o demək deyil ki, nəticə əldə olunacaq. Üstəgəl, İsrail də Amerikanı tələsdirir ki, İranın nüvə mərkəzlərinə zərbə endirmək lazımdır ki, bu prosesi dayandıra bilsinlər. Amma hər halda, indi danışıqlar olacaq. Bu danışıqların nəticəsini beynəlxalq aləm də səbirsizliklə gözləyəcək. Tramp Rusiya-Ukrayna müharibəsində hələ də müsbət nəticələr əldə edə bilməyib, İran istiqamətində də müsbət nəticələr əldə etməsi çətinidir. Çünki cənub qonşumuzda qərar verən bir mərkəz yoxdur. Danışıqlarda tək xarici işlər naziri Abbas Araç-

chi İsrailin də tələbidir. İran bölgədəki terror qruplarını maliyyələşdirməkdən və silahlandırmadan əl çəkməlidir. Əl çəkəcəkmi? İran rəsmiləri yenə də müxtəlif vədlər verə bilirlər. Yəqin ki, əvvəlki kimi həmin qruplara yardım davam etdiriləcək. Burada korupsiya elementləri də var. Bu dəstəkdən SEPAH generalının özləri də pul qazanırlar".

Siyasi şərhçi Sona Əliyeva "Sherg.az"a açıqlamasında İranın geri addım atdığını deyib. Onun sözlərinə görə, İran tərəfindən verilən rəsmi açıqlamalarda da Tehrandakı molla rejiminin Birləşmiş Ştatların sərt ritorikası qarşısında duruş gətirə bilməyəcəyi aydın şəkildə hiss olunur: "Çünki İran Yaxın Şərqdəki bütün proksi güclərini xərclədi. Tehran anlayır ki, indi növbə məhz onundur. Ona görə də molla rejimi bacardığı qədər vaxt uzatmağa çalışır. Aprelin 12-də baş tutacaq görüş də ABŞ-ın diktəsi altında keçəcək. İran bir qədər dil sürüşə də, gec-tez Vaşinqtonun isteklərini yerinə yetirəcək. Əks halda, İranla qarşı ildırımsüvətli savaş gerçəkləşəcək. Güney qonşumuzun sosial-iqtisadi problemlər də İsrail və ABŞ-ın maraqlarına uyğundur. Hətta İran beş-altı hissəyə parçalana bilər. Bu isə İran dövləti üçün ən arzuolunmaz ssenariyedir. İran nüvə razılığına tezliklə gətiriləcək və burada Tramp əsas söz sahibi olacaq".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Son aylar Türkiyə və İran arasında diplomatik münasibətlərdə gərginlik müşahidə olunur. Xüsusilə Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanın İranın Yaxın Şərqdəki üsyançı qruplara verdiyi dəstəyi tənqid etməsi qarşılıqlı diplomatik notaların verilməsinə səbəb olub. Bu gərginlik fonunda iki ölkənin regional siyasətə yanaşmaları, Suriyadakı qüvvələr balansı və ümumilikdə Yaxın Şərqdəki strateji maraqları yenidən müzakirə mövzuna çevrilib.

Türkiyə və İran arasındakı gərginlik regional siyasətə necə təsir edəcək və bu, gələcəkdə iki ölkə arasında daha ciddi qarşıdurma səbəb ola bilərmi?

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında Türkiyə və İranın maraqlarının kəsişdiyi ortaq nöqtənin olduğunu qeyd etdi: “İranla Türkiyə arasında baş verənlərə sadəcə “diplomatik gərginlik” demək, bəlkə də tam mənzərəni ifadə etmir. Bu gərginlik əslində bölgədə gedən daha genişmiqyaslı oyunların bir epizodudur. Görünən odur ki, tərəflər bir-birinə qarşı deyil, daha çox bölgədəki proseslərin doğurduğu ziddiyyətlərə fərqli mövqedən baxırlar. Yeni məsələ daha çox situativ ziddiyyətlərdir, nəinki açıq qarşıdurma.

Onu da xüsusi vurğulayaq ki, Tehranın Oman vasitəsilə ABŞ-la dolayı danışıqlara başlaması istəyir. Eyni zamanda region ölkələrinə - o cümlədən Türkiyəyə - “xəbərdarlıq mesajları” göndərir. Bu da eyni oyunun iki fərqli pərdəsidir. İran həm “müharibə istəmirik” deyir, həm də “əgər müharibə olsa, siz də məsuliyyət daşıyaçaqsınız” mesajı verir. Bu, bir növ psixoloji təzyiq və diplomatik qoruma strategiyasıdır. İran

istəyir ki, bölgədə daha çox neytral və “kiçik” dövlətləri danışıqlara cəlb etsin və bu yolla regional dəstək şəbəkəsi yaratsın. Bəs bu kontekstdə Türkiyənin yeri nədir?

Türkiyə və İran Suriya məsələsində əks qütblərdə dayansalar da, hər ikisinin maraqlarını kəsişdirən ortaq bir məsələ var: ərazi bütövlüyü. Hər iki dövlət üçün separatçılıq, etnik xərirlərin dəyişdirilməsi və ya yeni süni dövlətlərin qurulması qırmızı xəttidir. Türkiyə PKK/YPG vasitəsilə öz ərazilərinin parçalanması təhlükəsi ilə üz-üzədirsə, İran da öz daxilindəki türk, kürd və beluç bölgələrindəki narazılıqları eyni həssaslıqla izləyir. Yeni hər iki dövlət bir şeyi yaxşı bilir: xəritə dəyişərsə, təkəbi biri yox, hər ikisi uduzacaq. Digər tərəfdən, İran da yaxşı anlayır ki, bölgədə ABŞ-ın əsas tərəfdaşı Türkiyədir”.

Ekspert İranın qardaş ölkəyə ehtiyacının daha çox olduğunu da diqqətə çatdırdı: “Əgər İran Türkiyə ilə gərginliyi artırırsa, sabah baş verəcək istənilən hərbi və ya diplomatik ssenariyə Ankaranın regional təsirindən və vasitəçilik rolundan məhrum ola bilər. Bu isə İran üçün böyük strateji itkidir. Tehran bilir ki, Türkiyə bu bölgədə danışıqsız masanın qurulması yeganə dövlətdir. Buna

Ankara-Tehran gərginliyi artır - İran regionda təklənir

“Türkiyə ilə İran arasında diplomatik atışmalar ola bilər” - proqnoz

görə də İran diplomatik platformalarda daha çox dövlətin iştirakını istəyir. Oman vasitəsilə bu danışıqlara başlaması istəyi də məhz buna hesablanıb: bölgədə sadəcə, neytral görünən, lakin strateji manevr üçün əlverişli ölkələr üzərindən öz mövqeyini möhkəmləndirmək. Tehran bilir ki, nə qədər çox ölkə danışıqlara cəlb olunarsa, o qədər də təzyiqləri yaymaq və oyun sahəsini genişləndirmək imkanı olacaq. Nəticə olaraq, indiki mərhələdə Türkiyə ilə İran arasında diplomatik atışmalar ola bilər, lakin bu münasibətlər tam qarşıdurma xəttinə keçməyəcək. Hər iki tərəf oyun qaydalarını yaxşı bilir. İran üçün ən rəşional yol Türkiyə ilə gərginliyi idarə olunan səviyyədə saxlamaq və ortaq maraqlar zəminində əməkdaşlıq etməkdir. Əks halda, bölgədə artıq itirməkdə olduğu geosiyasi mövqeləri daha da zəiflədə bilər. Bəli, proses mürəkkəbdir, amma bölgədə kim nə etdiyini yaxşı bilir. Sözlün qıssası, Tehran da, Ankara da eyni oyunun fərqli masalarında otursalar da, masanın aşmasını heç biri istəmir. Bununla belə, İranın Türkiyə ilə münasibətləri pozmaması ona daha çox lazımdır, nəinki Türkiyəyə. Çünki İran bu gün faktiki olaraq tək qala bilər. Türkiyə isə təsirini artırır”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Nüvə silahı haramdırsa, İran ona niyə can atır?

Ekspertlər cənub qonşumuzu ehtiyatlı olmağa çağırır; İraq nümunəsi təkrarlana bilər

İran rəsmi olaraq nüvə silahı istehsalından imtina etdiyini bir daha bəyan edib. Ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi Əsmail Baqai ölkəsinin heç bir halda nüvə silahı hazırlamaq niyyətində olmadığını bildirdi. O, bu mövqeyin İranın milli strategiyasının ayrılmaz hissəsi olduğunu qeyd edib.

“İran heç vaxt və heç bir şərtlə nüvə silahı istehsalı yoluna getməyəcək. Bu, ali lider ayətullah Əli Xameneinin fətvasına əsaslanan mövqeyimizdir. Bu məsələdə heç bir şübhə və qeyri-müəyyənlik ola bilməz”, - deyir Baqai vurğulayıb.

İran prezidenti Məsud Pezeşkian isə ABŞ-la danışıqlar məsələsinə toxunaraq deyib ki, Tehran “özünü alçalmaq niyyətində deyil, lakin nüvə silahı yaratmaq da istəmir”.

“ABŞ kimi bir ölkə bizə hər tərəfdən təzyiq edəndə, hər gün bizi təhdid edəndə, biz bu ölkə ilə necə danışıqlar apara bilərik? Biz danışıqlara inanırıq, amma özümüzü alçaltdırmaq, nəyin bahasına olursa-olsun danışıqlar aparmayacağıq. Biz müharibə, qeyri-sabitlik, nüvə bombası istəmirik, dünyanı başqa daha necə inandırmaq?”, - Pezeşkian deyib.

Qeyd edək ki, Qərb dövlətləri uzun müddətdir İranın nüvə fəaliyyətindən narahatdır. Tehran isə bu fəaliyyətin dinc məqsədlərə xidmət etdiyini israrla bildirir.

İran rəsmilərinin hansı biri düz deyir, hansına inanmaq olar?

Yeni Azərbaycan Partiyasının deputatı Azər Badamov “Yeni Müsavat”-da diqqətimizə çatdırdı ki, İranın nüvə proqramı ABŞ-da narahatçılıq doğurmaqda davam edir: “18 oktyabr

2025-ci ildə “Birgə hərtərəfli fəaliyyət planı”nın müddəti başa çatmaq üzrədir. ABŞ nüvə proqramından imtina etdirmək üçün İranla danışıqlar aparmaq istəyir. Artıq vasitəçinin iştirakı ilə şənbə günü Omanda ABŞ-İran danışıqlarının baş tutacağı bildirilir. Təbii ki, bütün mübahisəli məsələlər dialoq yolu ilə həllini tapmalıdır. Trampın siyasətində yeni müharibələr yox, dialoq və ya iqtisadi alətlər vasitəsilə məcbur etmə siyasəti əsas yerdə daya-

nır. Bu baxımdan İran-ABŞ danışıqlarının müsbət nəticələnəcəyini hesab edirəm. İran rəsmiləri ölkəsinin nüvə silahının yaradılması proqramının olmadığını və Xameneinin fətvasına görə nüvə silahının islamda haram olduğunu bildirir. Həm də nüvə proqramının ancaq dinc məqsədlər üçün olduğunu açıqlayır. Amma sual yaranır ki, nüvə silahının yayılması proqramı yoxdursa, uranın 60%-dək zənginləşdirilməsi nəyinə lazımdır? Təbii ki, bu

sual Qərbi düşünməyə vadar edir. Bu baxımdan Tramp administrasiyası ilə rəsmi Tehran arasında dialoqun qurulması və məsələlərə aydınlıq gətirilməsi vacibdir. Əgər İranın bombalanması baş verərsə, regionumuza yeni müharibələr və çətinliklərin gəlməsi qaçılmaz olacaq. Dünya müharibələrindən yorulub. Bu baxımdan İran-ABŞ dialoqunun davam etdirilməsini ən düzgün yol hesab edirəm”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı cənub qonşumuzun ehtiyatlı olmasını çox vacib sayır: “Ağıllı dövlət rəhbəri hər zaman öz xalqını qoruyub saxlayır. Yanlış qərarlar öz xalqını və dövlətini ən ağır vəziyyətə sala bilər. İran rəsmiləri bilməlidirlər ki, Amerika ilə bütün göstəricilərlə müharibə aparmaq iqtidarında deyillər. Müharibə baş verərsə, ABŞ İrana çox böyük ziyanlar vura bilər. İranla tək Amerika deyil, İsrail və ABŞ, ən yaxın müttəfiqləri müharibə aparacaq. Xatırlayırınsızsa, ABŞ nüvə adı ilə İraqa müharibə elan etdi və qısa müddət ərzində Səddam rejimini devirdi və Səddamı edam etdi. İndi İran rəsmiləri ABŞ-ın əlinə bəhanə verməməlidir. Bütün dünyanın gözü qarşısında, şəffaf şəkildə Amerika ilə danışıqlar aparmalıdır. Amerika xalqına göstərməlidirlər ki, bizdə nüvə yoxdur və buna görə müharibə etmək olmaz. Bir haşiyyə çıxım, heç kim dəqiq proqnoz verə bilmirdi ki, Putin Ukraynaya ordu yeridə bilər. Ancaq bu baş verdi. Zelenskinin təcrübəsizliyi səbəbindən Ukrayna xalqı böyük itkilərlə qarşılaşdı. Mü-

haribənin başlanmasını təşkil edən Amerika və Qərb artıq Zelenskini məcbur edir ki, Rusiyanın xeyrinə güzəştə getməlidir. Sonda bu olacaqdırsa, 3 il mənasız yere müharibə etmək və böyük itkilər vermək kimə lazım idi?! Bunu ona görə nümunə göstərim ki, İran liderləri mənasız yere müharibəyə getməməlidirlər. Ancaq bu gün biz ABŞ Prezidenti Trampın İsrail prezidentini qəbul etdikdən sonra İranla bağlı verdiyi bəyanatı gördük. Tramp bildirir ki, İran danışıqlar aparsa, bu, İranın maraqlarına cavab verəcək. 30 ildən artıqdır ki, Amerika və Qərb İrana sanksiya tətbiq edir. İran neftlə zəngin bir ölkədir. Tramp ola bilsin, düşünür ki, danışıqlardan imtina edib, İrana hücum edərək, onun təbii sərvətlərini ələ keçirsin, İraqdakı kimi. Bu hiylədən İran yararlanmalıdır. İran rəsmiləri indiki məqamda verdikləri bütün bəyanatların məsuliyyətini başa düşməlidirlər. Ağızlarına gələni danışmamalıdır. Nüvəfiqləri müharibə aparacaq. Gələcəkdə isə nüvəyə sahib olan dövlət özlərinin təhlükəsizliyini məhz nüvəyə sahib olmaları ilə təmin edə bilər. Kimin əlində nüvə varsa, o dövlətlə, təhdidlə, işğal etmək hədəsi ilə danışmaq olmur. Nüvə dövlətinə sahib olan Şimali Koreya ilə Amerika hansı dillə danışır? Amerika vaxtilə dünyanın üçüncü nüvə dövləti olan Ukraynanın əlindən nüvə silahını alıb, Rusiyaya verməyəydi, Rusiya Ukraynaya hücum edərdi? Əlbəttə ki, yox! Nüvə dövlətinin üstünlüyü həm də budur”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Dazdrapermanı xatırlayarkən

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Biri var idi, biri yox idi, bir hərbi prokuror vardı... Əziz oxucular, yazını nağılvəri başlamağım təkcə nağıllar aləmində yaşamağımızla bağlı deyildir. Həmin bu hərbi prokurora "Tərtər işi" adlanan qalmaqallı hadisələr - qısa yazsaq, günahsız həbs edilən hərbiçilərimizə işgəncə verilməsi, bəzilərinin hətta bu səbəbdən ölməsi haqda sual verildə jurnalistlərə demişdi ki, söhbət nağıldır, belə şey yoxdur.

Ancaq ay ötdü, il dolandı, işgəncələrin qoxusu aləmə yayılındı artıq məsələni ört-basdır edə bilmədilər. Yeni cinayət işləri açıldı, bu dəfə başqa zabitləri tutub içəri basdılar. Allah bilir, bəlkə onlar da günahsızdır. Evdar (yəni hökumətdən ev almağın aşığı) xalq şairimiz demişkən, hamı günahkardı dünyada, amma heç kəsin günahı yoxdur... Vallah. Qəliz söhbətdir, inşallah, başqa gün bunu ətraflı izah edirik. Hələ qiyamət gününə, mənim hesablamalarıma görə, çox qalır.

Sözü ona getirirəm ki, həmin bu şanlı-canlı (qafiyenin ardı pis gəlirdi, özünü təxmin edin) hərbi prokurorumuz, nəhayət, işdən çıxarılmışdır. Ədalət zəfər çalmışdır! Zərafət edirəm, özünü gəlin, adamı sadəcə pensiya yaşı çatdığı üçün idarədən buraxıblar və indi sayı gəzir ki, Konstitusiyaya Məhkəməsinə hakim qoyulacaqdır.

Nə gözəl. Tərtər prosesini Ana qanunumuzun üzərində sinəmaq üçün bundan gözəl kadri haradan tapacaqdıq?

Eyni zamanda adamın ürəyinə qara xal düşür, fikirləşirsən: "Deyəsən, bu Konstitusiyaya Məhkəməsinə hökumətin heç bir hörməti qalmayıbdır, əks halda, oranı "pensiyaçılar klubu"na döndərməzdilər". Bəlkə orada əsas masanın üzərinə nörd, domino-filan da qoyublar, hakimlər seçkiarası müddətdə çırpır.

Lakin bu cür qara fikirləri başımızdan qovaq. Hökumət konstitusiyamıza və onun məhkəməsinə ən ülvə məhəbbətlə, sevgiylə yanaşır, ali qanunu nəvəsi qədər sevir. Nəvəyə də baba(lar) baxmalıdır. Şair demişkən, övladda nəvə, dövlətdə dəvə.

Bizim yazı da dəvə boynu kimi döndü, keçirik elmi problemlərə. Ötən yazımda elmi institutlarımızın birləşdirilməsi mövzusunda toxunmuşdum, dəyərli oxucularımızdan Vüsal bəy belə səmərələşdirici təklif yazıb göndərmişdir: "Saydım, birləşmələrdən sonra 7 institut əmələ gəlib. Sanki qaz-toz dumanlığı birləşib planetləri əmələ getirib. Mən təklif edirəm bu 7 institutu da vahid institutda birləşdirək, alimlərimiz daha səmərəli çalışsınlar. Adı olsun Geocoğrafikimbotmolekkanlısistem İnstitutu".

Yaxşıdır, ancaq yenilik deyil. Sovet vaxtı bizdə oxşar adla idarələr olurdu, məsələn, Azqozkonsbirtrestmaş tipində. Açması ilə maraqlansan, öyrənirdin ki, orada qoz müəbbəsi qayırlar. Bulqakovun əsərində Şarikovun dil açarkən "Abırvalq" deməsi də "Qlavırba", yəni Baş Balıqçılıq İdarəsinin tərsinə oxunması idi. Sovetlərdə bu metoddla çoxlu insan adları da düzəldirdi, məsələn, Vladlen - Vladimir Lenin demək idi, Marlen isə Marks və Lenin. Kimsə qızına Dazdraperma adı qoymuşdu, bu isə rusca "Da zdravstvuet Perviy May" ("Yaşasın 1 May") şüarının xülasəsi idi.

Yeri gəlmişkən, elm nazirimiz də elmi institutların səmərəsiz çalışdığını sübut etmək üçün belə demişdir: "Bir elmi instituta ildə 1 milyon manat verilib, lakin orada həmin il cəmi 1 elmi məqalə dərc edilib".

Bəlkə elə güclü elmi kəşfdir ki, 1 milyonluq məqalədir? Nobel mükafatı da təxminən 1 milyon olmalıdır. Məsələn, kainatın yaranma səbəbini tapıblar. Ya da qara maddənin sirrini.

Zərafət edirəm, əlbəttə. Böyük ehtimalla həmin elmi məqalə "Və bağlayıcısının Nəbatinin qəzəllərində işlənməsinə Sarı Aşığın münasibətinin sintaktik diskursu" kimi mövzuda olmuşdur. Təəssüf ki, sayın elm nazirimiz oxu atıb, yayı gizlədir, o məqalə və institutun adını çəkmir.

Bu öz yerində, mənə başqa müqayisə maraqlıdır. Hazırda bizim türmələrdə xeyli jurnalist var, onları xaricdən beş-on dollar pul alıb "en" qədər məqalələr dərc etməkdə suçlayırlar. Lakin dövlətimizin 1 milyonunu alıb cəmi 1 məqalə dərc edən nəhəng institutun adını belə bilmirik.

Dünya birliyi isə bu edəletsizliyə susur.

"Türkiyə ilə İsrailin ilk dəfə barışmasında Azərbaycan vasitəçilik edib. İlk böhran zamanı biz fəal rol oynadıq ki, bu iki ölkənin mövqeyini bir-birinə yaxınlaşdıraq".

Bu sözləri Prezident İlham Əliyev dünən ADA Universitetində keçirilən "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışı zamanı deyib. Hər iki ölkənin Azərbaycanın yaxın dostu olduğunu diqqətə çatdıran dövlətimizin başçısı əlavə edib: "Türkiyə ilə müttəfiq ölkəyik. Biz 2021-ci ildə Şuşa Bəyannaməsini imzalamışıq və rəsmi olaraq müttəfiq". İsrailin də Azərbaycan üçün dost ölkə olduğunu vurğulayan Prezident deyib ki, bu qarşılıqlı dostluq müxtəlif çətin vəziyyətlərdə uzun illərdir özünü büruzə verib. Ona görə də bu iki ölkə arasında olan hər hansı bir anlaşılmazlıq bizi narahat edir.

Politoloq Qabil Hüseyinli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycan həmişə Türkiyə və İsrail arasında münasibətlərin yaxşı olmasında maraqlı olub. Azərbaycanın maraqları bunu tələb edir. Prezident İlham Əliyev tamamilə düzgün olaraq bildirir ki, Türkiyə ilə İsrail arasında hər hansı bir anlaşılmazlıq Azərbaycanı narahat edir: "2010-cu ildəki "Mavi Mərmər" böhranından sonra Türkiyə-İsrail münasibətləri kəskinləşdi və demək olar tamamilə pozuldu. Şübhəsiz ki, qardaş dövlət olan müttəfiqimiz Türkiyə ilə strateji tərəfdaşımız, dostumuz olan İsrailin arasındakı gərginlik, əlaqələrin qırılması onların özləri ilə yanaşı bizə də müəyyən ziyanlar verirdi. Uzun müddət davam edən bu vəziyyətin düzəlməsi üçün Azərbaycanın öz imkanlarından istifadə etdiyi barədə hələ o zamanlar da beynəlxalq mediada, yerli mətbuatda məlumatlar, açıqlamalar yer almışdı. Azərbaycan rəhbərliyi iki ölkə arasında münasibətləri normalaşdırmaq üçün öz resurslarını səfərbər etməyə hazır olduğunu bəyan etmişdi. 2020-ci ilin dekabrında Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov demişdi ki, Bakı İsrail ilə Türkiyə arasında vasitəçilik edə bilər. Bundan əlavə, daha sonra, 2021-ci ilin aprelində Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev üçtərəfli danışıqlara ev sahibliyi edə biləcəklərini bəyan etmişdi. Bütün bu və digər məqamlar həmin dövrdə Azərbaycanın

Azərbaycan Türkiyə ilə İsrailin ilk dəfə barışmasında rol oynayıb İkinci dəfə də barışdırıcılıq missiyasına ehtiyac yaranıb

Türkiyə və İsraili barışdırmaq üçün hərəkətə keçdiyinə göstəricisi idi. Azərbaycanın da barışdırıcılıq missiyası öz bəhrəsini verdi. Məlumdur ki, 2022-ci ildə İsrailin Prezidenti Türkiyəyə səfərə gəldi. İki dövlət arasında buzlar əriməyə başladı. Səfirlik fəaliyyətini bərpa etdi, müəyyən əlaqələr qurulmağa başlandı. Azərbaycan təbii ki, bu müsbət prosesdən məmnun qalmışdı. Təəssüf ki, münasibətlərin inkişaf tempi götürdüyü bir vaxtda 2024-cü ilin əvvəlindən İsrail-Türkiyə münasibətləri yenidən gərginləşməyə başladı. Qəzzanın bombalanmasından sonra münasibətlər kəskinləşmə istiqaməti götürdü. Bu gün də gərgin olaraq qalır. Ona görə də bu vəziyyət yenə də Azərbaycanda narahat vəziyyətdə qoyardı, çünki Azərbaycan həm Türkiyə, həm də İsrail ilə güclü hərbi, siyasi, strateji və iqtisadi əlaqələrə malikdir. Azərbaycan İsrailin enerji

ehtiyacının 40%-ni təmin edir və silah-sursatının 60%-dən çoxunu yəhudi dövlətindən alır. Bundan əlavə, Azərbaycanda Azərbaycan-İsrail dostluğuna böyük dəyər verən yəhudi icması var. Türklər qardaşımızdır, yəhudi və Azərbaycan xalqları arasında yaxşı münasibətlər çoxəsrlilik tarixə malikdir. Ümid edək ki, Azərbaycan bir daha İsrail-Türkiyə münasibətlərini düzəldə bilər, bu da iki ölkə arasında müharibədən əvvəlki yaxınlaşmanın bərpasına gətirib çıxarar. Baxmayaraq ki, indiki vəziyyətdə İsrail-Türkiyə münasibətlərini tezliklə və asanlıqla bərpa etmək bir qədər çətin görünür, cəhdlər olmalıdır. Türkiyə və İsrail arasında yaxınlaşma regional sabitliyin möhkəmlənməsində də əhəmiyyətli rol oynaya bilər".

✎ **Etibər SEYİDAĞA,**
 "Yeni Müsavat"

Avropa Şurasının insan haqları üzrə komissarı Maykl O'Flaherti Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) yaz sessiyasında Bakıda məhkəməsi gədən xuntaçılarla bağlı danışıb. Komissar deyib ki, məhkəməni diqqətdə izləyir. O, AŞ PA adından qeyd edib ki, regionda hər bir insanın hüquqlarına diqqət yetirmək, eləcə də Qarabağa qayıtmaq istəyənlərin qayıdışını təmin etmək lazımdır.

“Mən həmçinin Ermənistanı Dağlıq Qarabağdan (? - red.) qəbul etdiyi insanlara qarşı istə münasibətini davam etdirməyə çağırıram”, - O'Flaherti Ermənistanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin üzvü, revanşist Arusyak Culhakyanın Bakıda saxlanılan erməni məbuslarla bağlı təxribatçı sualını cavablandırarkən söyləyib.

Bundan əlavə, o, separatçıların məhkəməsi ilə bağlı Bakıya gəlmək üçün iki dəfə cəhd etdiyini, lakin cəhdlərinin boşa çıxdığını bildirib. Bununla belə, cəhdlərinə davam edəcəyini də sözlərinə əlavə edib. Erməni mediasının yazdığına görə, komissar Bakıda ağır cinayətlərdə ittiham olunan ermənilərə azadlıq da istəyib...

Əlbəttə, Azərbaycanca xoş, səmimi niyyətlə təşrif buyurmaq istəyən xarici ölkə yetkilələrinə, avropalılara qapımız həmişə açıqdır. Ancaq öncə ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə sayğı göstərmək şərtidir. O sırada Avropa Şurası komissarı bilməlidir ki, Azərbaycanda “Dağlıq Qarabağ” adında ərazi yoxdur, Qarabağ iqtisadi zonası var. İkinci yandan, Azərbaycanla normal münasibətlər, o cümlədən insani-humanitar əlaqələr üçün ölkəmizin AŞ PA-da səs hüququ bərpa olunmalıdır.

Yada salaq ki, örtən ilin yanvarından - Qarabağda bir günlük antiterror əməliyyatından az sonra Azərbaycanın AŞ PA-da səs hüququ dondurulub. Bundan əlavə, qurum sax-

lanılan separatçı quldurlarla bağlı Bakıya əsassız çağırış edib. Ardınca bir sıra AŞ PA deputatlarına ölkəmizə giriş qadağası qoyulub.

Maraqlıdır, “regionda hər bir insanın hüquqlarına diqqət yetirməli” olduğunu bəyan edən AŞ komissarı nədən yüz minlərlə qərbi azərbaycanlı qaçqının elementar hüququndan danışmır? Avropa Şurası komissarı Bakıya hansı şərtlərlə buraxıla bilər? Ümumiyyətlə, Azərbaycan əleyhinə bu kampaniyanın təsirləri varmı?

Onu da deyək ki, Bakıda hərbi və insanlığa qarşı cinayətlərdə ittiham edilən keçmiş və qondarma “dqr rəhbər”ləri içərisindən Ruben Vardanyanın “müdafiə qrupu” xüsusi canfəşanlıq edir, elə bəzi Qərb media qrupları da əsasən bu erməni milyardərin üzərində manipulyasiyalar aparırlar: ondan “siyasi məhbus” düzəltmək üçün əldən-ayaqdan gedirlər. Vardanyanın həbsdən bir neçə ay sonra Qərbdə “Erməni məhbusları azad et” adlı petisiya başladı. Əslində petisiyanın adı erməni məhbusları ilə bağlı olsa da, əsas ideyası Ruben Vardanyanın azadlığına nail olmaqdır. Ekspertlərin fikirlərinə görə, burada pul amili əsas rol oynayır. Vardanyanın 5 milyard həcmində vəsaitinin olduğu barədə tez-tez xəbərlər yayılır. Vaxtı ilə o, Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun seçki kampaniyasına da ciddi dəstək verib.

Avropa Şurasından anti-Azərbaycan çağırışı - Bakıdan sərt reaksiya

Komissar Maykl O'Flaherti mühakimə edilən erməni canilərə azadlıq istəyib; onun ittihamlarına ağır cavablar gəldi

Parlamentin İnsan hüquqları komitəsinin üzvü Razi Nurullayev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan hakimiyyətinin onun məhz erməni caniləri müdafiə etdiyinə görə ölkəyə buraxmaması təbii: “Bu şəxslər hərbi cinayətkarlardır. Əgər avropalı komissar separatizmi və işğalı pisləseydi, 1 milyon azərbaycanlı qaçqının olduğunu desəydi, xunta rejiminin vurduğu zərəri dilə gətirseydi, sonra humanizm cəhətdən onlara baş çəkəməsi üçün xahişinə baxmaq olardı”.

Deputat qeyd etdi ki, ancaq burada birmənalı şəkildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü danır, separatizmi dəstəkləyən mövqedən çıxış edir: “Ona görə mən də hakimiyyətin yerində olsam, onu Azərbaycana buraxmazdım”.

Siyasi ekspert Züriyə Qarayeva bildirdi ki, ermənipərəst komissarın Azərbaycana buraxılmaması doğru addımdır. Onun fikrincə, həm hərbi canilərə azadlıq istə, separatizmə dəstəyini ifadə et, həm də Bakıya gəlməyə çalış, bunun adı müştəbəhlikdir.

“Əfsuslar olsun ki, təkcə həmin komissar deyil, bəzi konqresmenlər, avropalı deputatlar bu kampaniyada iştirak edirlər. Onlar erməni lobbisinin, Vardanyana yaxın qrupların maliyyəsinin hesabına bu xidməti göstərirlər. Təbii ki, məqsəd Azərbaycana təzyiq etmək, beynəlxalq ictimaiyyətin gözündə erməni caniləri siyasi məhbus kimi qələmə verməkdir.

Ancaq diqqət edirsinizsə, heç bir ölkənin rəsmi səviyyədə mövqeyi yoxdur. Sadəcə, Avropa Şurası kimi Azərbaycana düşmən kəsilən beynəlxalq təsisatların tribunasından ayrı-ayrı şəxslərin belə qərəzli çıxışlarına rast gəlmək olar. Bununla yanaşı, Azərbaycan belə çağırışlarla geri çəkilməyəcək. Həmin şəxslər cinayət törədiblər, özləri də hər məhkəmə

prosesində etiraf edirlər. O ki qaldı ermənilərin Qarabağa qayıdışı ilə bağlı avropalı komissarın çağırışına, Azərbaycan zamanında onları qalmağa dəvət etdi, vətəndaşlıq verəcəyi açıqlandı. Hazırda isə Ermənistan belə onların qayıdışını istəmir və vətəndaşlıq verməyə başlayıb”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Qarabağ erməniləri ilə bağlı mühüm gəlişmə - pasportlarda...

Ermənistan onlara verdiyi vətəndaşlıq sənədində doğum yeri Azərbaycanı göstərir; bunun bizə hansı zərəri var? - izah

Ermənistanda Qarabağdan köçmüş ermənilərə “doğum yeri” qrafasında ölkə kimi “Azərbaycan”ın göstərildiyi yeni pasportların verilməsinə başlanıb. Ölkənin Daxili İşlər Nazirliyinin “Sputnik Armeniya”ya şərhində qeyd edilir ki, sənədlər Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının (ICAO) standartlarına uyğun işlənir. Həmin standartlar yalnız bu təşkilat tərəfindən tanınan coğrafi adları legitim hesab edir. Həmçinin bildirilib ki, beynəlxalq standartlara əməl olunmaması, vətəndaşlar sərhədləri keçməkdə problemlə üzləşə bilərlər. Bəzi məlumatlara görə, Qarabağdan köçən ermənilərin çoxu artıq Ermənistandan da gedib.

Xatırladaq ki, hələ ötən ilin sonunda yayılan rəsmi məlumata əsasən, Qarabağdan gədən 5500-dən çox erməni Er-

mənistan vətəndaşlığını qəbul edib. Ermənistan Daxili İşlər Nazirliyinin Mıqrasiya və Vətəndaşlıq Xidmətindən məlu-

mat verilib. Onların sayı getdikcə artır. Bu da həmin şəxslərin geri qayıtmamaq niyyətindən irəli gəlir. Aprelin 1-dən Ermənistan hökuməti Qarabağdan olan ermənilərə qismüddətli yardım proqramlarını davam etdirməyi dayandırıb.

“Tert Armenia” yazıb ki, onlar sənəddə doğum yeri hissəsinə “artsax” yazılmasını gözləyiblər. Nəşr məsələ ilə bağlı Ermənistan Daxili İşlər Nazirliyinə müraciət edib və niyə bu addımın atıldığını soruşub. “Şəx-

siyyəti təsdiq edən sənədlərdə məlumatların qeydi beynəlxalq standartlara uyğun həyata keçirilir. Müasir texnologiya ilə oxuna bilən şəxsiyyət/səyahət sənədlərinin verilməsi sahəsi ICAO (Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı) 9.303 standartı ilə tənzimlənir. Yeni pasportlarda doğum yeri beynəlxalq coğrafi vahidlərə görə müəyyən edilir. Beynəlxalq qaydalar çərçivəsində təsdiq olunmayan hər hansı detal vətəndaşa sərhəd-keçid məntəqəsində problem yaradır”, - nazirliyin cavabında qeyd olunub.

Bundan əvvəl pasportlarında qondarma “artsax”ın adının qeyd olunduğu şəxslərlə bağlı Ermənistan Mıqrasiya Xidmətində çox sayda ölkələrdən şikayətlərin daxil olduğu, həmin adın beynəlxalq səviyyədə tanınmadığı bildirilib. Ermənistan 2022-ci ildə rəsmi şəkildə Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıyıb və sənəd imzalayıb. Yeri gəlmişkən, bu günlərdə ABŞ-dakı erməni diasporunun bir sıra fəalları Qarabağda guya “etnik təmizləmə”yə görə Azərbaycanın “məsuliyyətə cəlb edilməsi”, Bakıya qarşı sanksiyaların tətbiqi üçün konqresmenlərlə görüşüblər. Azərbaycan rəsmiləri

X.Bəşirov hesab edir ki, Ermənistanın baş naziri hələ Praqa görüşündə, daha sonra Soçi danışıqlarında yazılı bəyanatla Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu təsdiq edib: “Bu da ərazi bütövlüyümüzün beynəlxalq səviyyədə tanınmasını Ermənistan üçün də bir öhdəlik kimi formalaşdırdı. İndi isə Ermənistanın uydurduğu toponimlər, “artsax” sözü keçərlili deyil, beynəlxalq miqyasda da heç zaman qəbul olunmayıb. Ümumilikdə isə onların Azərbaycan ərazisində doğulub Ermənistan vətəndaşlığı alması proseduru da necə keçdikləri hələ açıq məsələ olaraq qalmaqdadır”.

Siyasi şərhçi Qədir Aslanın sözlərinə görə, Qarabağ ermənilərinə Azərbaycan doğumlu pasportların verilməsi xoş olduğu qədər na-xoşdur: “Çünki onlar savaştan sonra çalışırdı ki, bizim Ermənistan doğumlu vətəndaşların təbii hüquqlarına dair təşəbbüsümüzün qarşısına əks argument olaraq Azərbaycan doğumlu ermənilərin hüquqlarını qoysunlar. İndi bunu edə biləcəkləri hüquqi müstəvinin bazisini yaradırlar desək, yanlışdır. Bununla belə, ekspertin fikrincə, süll sənədi imzalanmasa, bu “xına” başqa rənglər də ala bilər: “Əsas odur ki, “Dağlıq Qarabağ”, “artsax” kimi qondarma vahidlər və yer adları artıq həm də Ermənistanın hüquqi sənədlərindən təcridən rədd olur”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

“Ermənistanla sülh sazişinin tamamlanması Azərbaycan üçün regionun sabitliyi ilə bağlı narahatlıqları aradan qaldıra və inkişafyönlü impulsı, eləcə də xarici sərmayə marağını stimullaşdırır bilər”. Bu, Moody's Beynəlxalq Reyting Agentliyi-nin hesabatında yer alıb.

Hesabatda qeyd edilib ki, bu, həm də Azərbaycanın müxtəlif sahələrdə iqtisadi inkişafını dəstəkləyər bilər: “Bu, hökumətin regionu rəqəmsallaşmış, yaşıl zona kimi inkişaf etdirmək və qeyri-neft sektorlarından - turizm, kənd təsərrüfatı, qida və digər sənaye hədəflərini həyata keçirməsi baxımından iqtisadi diversifikasiyaya daha da töhfə verər bilər. Əlavə olaraq, regional sabitliyin yaxşılaşması son üç ildə tranzit həcmində əhəmiyyətli artım müşahidə olunan Orta dəhlizin cəlbəciliyini və davamlılığını gücləndirər bilər”.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının məlumatına əsasən, ötən il Azərbaycana birbaşa xarici investisiya qoyuluşu 7 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Bu, illik ifadədə göstəricinin 5,83 faiz artması deməkdir. İl ərzində xarici investisiyaların ölkədən repatriasiyası isə 7,3 milyard ABŞ dollarına bərabər olub.

Ölkəyə yatırılan xarici investisiyalarda top 5-də Birləşmiş Krallıq (1,8 milyard ABŞ dolları), Türkiyə (1,2 milyard ABŞ dolları), Macarıstan (1 milyard ABŞ dolları), Cənubi Kipr (746 milyon ABŞ dolları) və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ, 490 milyon ABŞ dolları) qərarlaşıb.

Hesabat dövründə Azərbaycan xaricə 1,8 milyard ABŞ dolları birbaşa investisiya yönəldib. Bu baxımdan top 5-də BƏƏ (458 milyon ABŞ dolları), Türkiyə (249 milyon ABŞ dolları), Gürcüstan (165 milyon ABŞ dolları), Birləşmiş Krallıq (111 milyon ABŞ dolları) və Özbəkistan (93 milyon ABŞ dolları) qərarlaşıb.

Ümumilikdə birbaşa xarici investisiyalar üzrə 968,9 milyon dollar kəsir yaranıb. Ölkə iqtisadiyyatına yatırılmış birbaşa xarici investisiyaların strukturunda neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 80,7 faiz təşkil edib. Qiymətləndirmələrə görə, 2024-cü ildə qeyri-neft-qaz sektoruna cəlb olunmuş birbaşa xarici investisiyaların ümumi məbləği 32,1 faiz azalaraq 1,4 milyard dollar təşkil edib.

Qeyd edək ki, 2022-ci ildə Azərbaycanda “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası” təsdiqlənib. Strategiyada 2026-cı ilə qədər qeyri-neft-qaz sektoru üzrə birbaşa xarici investisiyaların həcmnin hər il 10-15 faiz artımı nəzərdə tutulub. Həmçi-

Moody's-dan Azərbaycanla bağlı xoş xəbər - o sənəd imzalanan kimi...

nin investisiyaların cəlb edilməsi üçün stimullaşdırıcı vergi siyasətinin tətbiq olunması, iqtisadiyyatın şəffəfləşməsi kimi bir sıra məsələlər qarşıya məqsəd kimi qoyulub.

Strategiya qəbul olunduqdan sonra 2022-ci ildə qeyri-neft-qaz sektoruna birbaşa xarici investisiyaların həcmi 2,3 dəfə artaraq 1,8 milyard dollara, 2023-cü ildə 9 faiz artaraq 2 milyard dollara çatdısa da, 2024-cü ildə artım tempi kəskin azalma ilə əvəz olunub. Bu, ümumilikdə ölkə iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşlarının azalması ilə müşayiət olunur. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2024-cü ildə ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitalla 21 milyard 435,1 milyon manat və ya 2023-cü ilə müqayisədə 0,7 faiz az investisiya yönəldilib. İl ərzində neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi 10,2 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə 3,3 faiz artıb.

Bu il əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarındakı azalma kəskin şəkildə sürətlənib. Belə ki, 2025-ci ilin yanvar-fevral aylarında ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitalla 2 milyard 8,9 milyon manat və ya 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 24,8 faiz az investisiya yö-

nəldilib. Bu dövrdə neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi 32,5 faiz, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə 20,8 faiz azalıb.

2025-ci ilin yanvar-fevral aylarında neft-qaz sektoruna 618,6 milyon manatlıq investisiya yönəldilib. Qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafına sərf edilən 1 milyard 390,3 milyon manatlıq investisiyanın 280,6 milyon manatı (ümumi sərmayənin 14,0 faizi) qeyri neft-qaz sənayesi sektorunda istifadə olunub.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda əsas kapitalla 2 milyard 638,1 milyon manat və ya 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 15,5 faiz çox investisiya yönəldilmişdi. Bu zaman neft-qaz sektoruna yatırılmış investisiyaların həcmi 12,5 faiz, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilən investisiyaların həcmi isə 17,1 faiz artmışdı.

2024-cü ilin yanvar-fevral aylarında neft-qaz sektoruna 904,9 milyon manatlıq investisiya yönəldilmişdi. Qeyri neft-qaz sektorunun inkişafına sərf edilmiş 1 milyard 733,2 milyon manatlıq investisiyanın 97,9 milyon manatı (ümumi sərmayənin 3,7 faizi) qeyri neft-qaz sənayesi sektorunda istifadə edilmişdi.

Onu da qeyd edək ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın başladığı və artıq global xarakter alan ticarət

müharibəsi fond və xammal bazarlarında böyük təlatümlərə səbəb olub. Dünyanın ən böyük texnologiya şirkətlərinin trilyonlarla dollar itkiyə məruz qalması ilə eyni vaxtda əsas xammal bazarlarında qiymətlər sürətlə enir. Son 7 gün ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının birbaşa asılı olduğu neft qiymətlərində 17 dollardan yuxarı azalma qeydə alınıb. Brent markalı neftin qiyməti 59-60 dollar, Azərbaycanın AzeriLitght markalı neftinin qiyməti isə 65-66 dollar ətrafında dəyişir. 2025-ci ilin dövlət büdcəsinin gəlirlərinin neftin 70 dollar qiyməti ilə hesablandığını nəzərə alsaq, hazırkı qiymətlərin uzunmüddətli davam etməsi iqtisadiyyata investisiya yatırımlarının daha da azalmasına gətirib çıxaracaq. Çünki hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərdəki bərpa-quruculuq işləri də nəzərə alınmaqla, Azərbaycanda iqtisadiyyata investisiyalarda dövlətin payı 80 faizdən yuxarıdır. Belə bir şəraitdə xarici investisiyalara ehtiyac daha da artır. Ermənistanla sülh müqaviləsinin imzalanması bu baxımdan əhəmiyyətli irəliləyişə gətirib çıxara bilərmi?

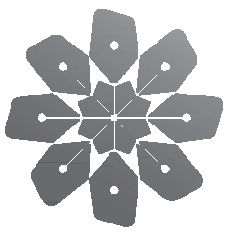
İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənovun “Yeni Müsavat”a dediynə görə, beynəlxalq agentliyin proqnozu ilə razıdır: “Bu mənada ki, işğaldan azad olunan ərazilər bütünlüklə yenidən qurulmalıdır. Burada dövlətin kifayət qədər bö-

yük yükü var. Xüsusilə azad olunan ərazilərdə fonunda bu yükün maliyyələşdirilməsi imkanları ciddi şəkildə məhdudlaşır. Dövlət daha çox ictimai, sosial infrastrukturun qurulması istiqamətində layihələrin həyata keçirilməsinə fokuslanmalıdır. Hansı ki, mövcud dövlət-özel tərəfdaşlığı formatı çərçivəsində belə infrastruktur layihələrinə xaricdən maliyyə vəsaitinin cəlb olunması imkanları məhduddur. Amma Azərbaycan hökuməti eyni zamanda özəl sektorda da dövlət investisiyalarını önə çəkir. İndiyədək iqtisadiyyatın bütün sektorlarında həyata keçirilmiş bütün böyük layihələrdə dövlətin aparıcı iştirakı olub. Qarabağda yaranmış böyük maliyyə tələbatı dövlətin öz iştirakını azaltmasını, sosial və ictimai infrastruktur layihələri ilə kifayətlənməsini, vəsaiti, diqqətini bura yönəltməsinə tələb edir. Eyni zamanda bərpa prosesinin daha da sürətləndirilməsi, ərazilərə köçürülmüş insanların dayanıqlı məskunlaşmasının təminatı baxımından iqtisadi mühitin xidmətlər və məhsulların təklifinin təmin edilməsi, aktivlik, məşğulluq kimi faktorlar da çox önəmli olduğu üçün xarici investisiyaların bölgəyə cəlb olunması zərurətə çevrilir. Belə investisiyalar Azərbaycanla yaxın və ən azı normal siyasi münasibətləri olan ölkələrdən cəlb edilər bilər. Bura Türkiyə, Rusiya, İsrail, Ukrayna, Körfəz və Orta Asiya

ölkələrindən gələ bilər. Bunun üçün kifayət qədər real şanslar var və ümid edirəm ki, bu şanslardan faydalanılacaq”.

Ekspert bildirir ki, işğaldan azad olunan ərazilərdə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün investorlara lazım olan bütün güzəştlər tətbiq olunur: “Bu ərazilərdə sahibkarlar üçün həm vergi, həm sosial ödənişlər baxımından, həm də digər sahələrdə çoxsaylı və cəlbəedici güzəşt və imtiyazlar var. Ən azından bu imtiyazları əhatə edən hüquqi çərçivə formalaşdırılıb, təşviqlər verilir. Təbii ki, xarici investorlar üçün davamlılıq əsas şərtidir. Bu baxımdan, Ermənistanla Azərbaycan arasında yekun sülh müqaviləsinin imzalanması əsas faktordur. Sülh müqaviləsi imzalanarsa və həmin ərazilərə münasibətdə xarici investorlar qarşısında siyasi maneələr yaranılmazsa, cəlbəedici siyasətlər ortaya qoyularsa, bu bölgə orta və uzunmüddətli dövrdə - qarşıdakı 10-20 ildə ümumilikdə ölkə iqtisadiyyatının lokomotivinə çevrilər, iqtisadi artıma mühüm töhfə verər bilər”.

R.Həsənovun fikrincə, uzun illər boyu Qarabağ münəvişəsi təmas xətti boyunca yerləşən ərazilərə, bütövlükdə Azərbaycana investisiya cəlb edilməsinə müəyyən təsirini göstərib: “İndi belə həssaslıq hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərlə bağlı müəyyən qədər hiss olunur. Potensial investorlar yekun sülh müqaviləsinin imzalanması, bölgədə proseslərin tam aydınlaşmasını istəyirlər, gözləyirlər. Onu da qeyd edim ki, yalnız azad olunmuş ərazilərdə deyil, bütövlükdə Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici investorların rahatlıqla yatırım etməsi üçün hüquqi mühit əlverişli olmalıdır. Söhbət yalnız hansısa güzəştlərin verilməsindən getmir, söhbət hüquqi çərçivələrdən, təminatlardan gedir. Bu sahədə bütün ölkə üçün görülməsi işlər var və onların qısa müddətdə reallaşması lazımdır ki, iqtisadiyyat ciddi ehtiyac duyduğu investisiyaları əldə edə bilsin”.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlük şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

Prezident İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışı zamanı bir çox mühüm məsələlər barədə açıqlamalar verib. Dövlət başçısı xatırladı ki, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına uğurla ev sahibliyi edib: “Biz Qoşulmama Hərəkatına dörd il sədrlik etdik və bütün üzv dövlətlərə minnətdarım. Biz yaxşı hekayətə imza atdıq”.

Hərəkatda müəyyən zəifləmənin olduğu zaman Azərbaycanın ona yeni dinamika gətirdiyini, parlament platformasını yaratdığını deyən dövlət başçısı qeyd edib: “O, uğurla fəaliyyət göstərir. Həmçinin gənclər platformasını təsis etdik. Bütün bunlar Azərbaycanın yaratdığı hekayətdən xəbər verir. Biz eyni zamanda Qoşulmama Hərəkatının təsisat baxımından inkişafına diqqət yetiririk və onun çox nüfuzlu beynəlxalq təşkilata çevrilməsinə çalışırıq”.

Bu yaxınlarda Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov XII Qlobal Bakı Forumunda çıxışı zamanı bildirib ki, dəyişən dünyada ənənəvi dəyərlər pozulur, məhv edilir. Nazir müavini diqqətə çatdırıb ki, BMT-nin nizamnaməsinə uyğun gəlməyən hallar müşahidə olunur: “Azərbaycan uzun illər Ermənistanın hərbi təcavüzündən əziyyət çəkib. Biz Türk Dövlətləri Təşkilatını qurmuşuq. Hər il bu təşkilat güclənir. Qoşulmama Hərəkatı

aparıcı platforma kimi çıxış edir. Bu hərəkat BMT-dən sonra ikinci böyük təşkilat hesab olunur. Dünyada isə münaqişələr səngimir. Belə bir vaxtda Azərbaycan aktiv diplomatik təşəbbüslər nümayiş etdirir. Ölkələr müstəqil qərar qəbul etmək iqtidarında olmalıdırlar. Ölkələr milli maraqlarını üstün tutmalıdır. Həmçinin iqtisadi müstəqillik olmadan özünü müdafiə edə bilməyiniz, əgər dünyada öz yerinizi müəyyən etmək istəyirsinizsə, birmənalı olaraq güclü iqtisadiyyatınız olmalıdır”.

Milli Məclisin deputatı Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dövrü bir çox cəhətdən yaddaqalan olub. Deputatın sözlərinə görə, Azərbaycanın sədrliyi dövrü həm təşkilatın inkişafı, həm daha ciddi formada formalaşması və bütövlükdə dünya siyasətinə bu və ya digər formada təsir etmə baxımından uğurlu dövr kimi yadda qalıb: “Azərbaycanın

sədrliyi dövründə təşkilat çox ciddi layihələrlə gündəmə gəldi. Sədrliyimiz dövründə Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsi, o cümlədən

manitar yardım çatdırıb. Prezident xatırladı ki, o ölkələrin əksəriyyəti Afrika qitəsinə yerləşən ölkələr idi. Azərbaycan müxtəlif vasitələrlə

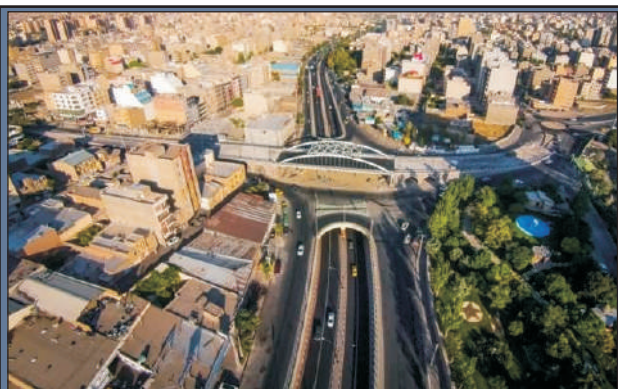
A.Əlizadə xüsusi ilə Gənclər Təşkilatının yaradılması ilə bağlı da fikirlərini bölüşdü: “Qoşulmama Hərəkatı Birləşmiş Millətlər Təşkilatı

dir. Gənclər daha kreativ təkliflər irəli sürməklə, prosesdə daha aktiv iştirakla, hadisəyə yeni, fərqli baxış bucağı təqdim etməklə uğurlu nəticələrin əldə olunmasına töhfə verə bilərlər. Bu mənada Gənclər Təşkilatının formalaşması ilə Azərbaycanın gələcəkdə təşkilatın uğurlu inkişafına töhfə vermiş oldu”.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışı zamanı onu da qeyd edib ki, Tramp Administrasiyasının indiki siyasəti daha çox Amerikanın milli maraqlarına əsaslanacaq: “Qeyd edə bilərəm ki, hazırda onlarla çox güclü münasibətlər bu bölgə üçün vacibdir. Azərbaycan Cənubi Qafqazın aparıcı ölkəsidir, eyni zamanda Qlobal Cənubun bir hissəsidir. Bizim Qoşulmama Hərəkatında güclü mövqeyimiz, Mərkəzi Asiya ilə yaxşı əlaqələrimiz var”.

İqtisadi baxımdan güclü, enerji resurslarına, ordusunun döyüş meydanında sübuta yetirilmiş gücə malik olan ölkə olduğumuzu vurğulayan Prezident əlavə edib: “Buna görə biz Birləşmiş Ştatlar üçün çox mühüm tərəfdaş ola bilərik”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Təbrizdə Muğam festivalı keçiriləcək

Aprelin 12-dən 16-na kimi Təbrizdə 5-ci Muğam Musiqisi Festivalı keçiriləcək. Bu barədə yerli media məlumat yayıb (Kult.az).

Festivalda Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən onlarla sənətçinin iştirak edəcəyi bildirilib. Mədəni tədbirin bağlanış mərasimi aprelin 17-də olacaq.

“Təcridxanada azadlıqda olduğum kimi oldum. Bir neçə dəfə saxlanılan şəxslərin ümumi maraqları naminə Bakı İstintaq Təcridxanasının rəhbərliyinə müraciət etdim və müsbət nəticələr də əldə etdim. Bu faktları orada saxlanılan onlarla şəxs və rəhbərlik də təsdiq edə bilər.

Həbs müddətində həm Baş Prokurorluqda, həm polis bölməsində, həm təcridxanada, həm məhkəmələrdə mənə qarşı xüsusi diqqət və hörmətlə yanaşdılar, buna görə də dövlətə, adıçəkilən qurumların mənimlə təmasda olan əməkdaşlarına

təşəkkür edirəm”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu bir müddət əvvəl həbs edilən və aprelin 7-də azadlığa çıxan tanınmış hər-

yəti barədə geniş məlumatlar təqdim etdim. Az sonra ətrafımda kitab oxuyanların və yerli KİV-ləri izləyənlərin sayı maksimum artdı, bu in-

sanlar qələbəmizin davamını gözləməyə başladılar. Prezidentimizə tam dəstək verən insanlar komandanımızın əfv və amnistya qərar-

larını səbirsizliklə gözləyirlər. İctimai fikrə təsir etmək imkanından maksimum istifadə edərək insanlara doğru məsləhət verməyə çalışı-

“Həbsxana həyatı kişilər üçün bir məktəbdir” - azadlığa çıxan Ədalət Verdiyevdən ilk açıqlama

bi ekspert Ədalət Verdiyev sosial media hesabında yazıb. O bildirib ki, çox sayda insanlar ona sosial şəbəkədə dəstək olublar: “Bir daha millətimizin nə qədər qədirlən, mərhəmətli, xeyirxah olduğuna, ailə dəyərlərinə sadıq olduğuna əmin oldum. Əslində həbsxana həyatı da kişilər üçün bir məktəbdir. Çox insanlarla təmasda oldum, çox kitab oxudum, ətrafıma qələbəmizin əhəmiy-

dim, onları bundan sonra səhv addımlardan kənar olmağa dəvət edirdim. Bundan sonra da dövlətimizə naminə eyni istiqamətdə fəaliyyətlərimi davam etdirəcəm. Bu gün bir daha bildirirəm ki, heç bir anlaşılmazlıq, məhdudiyyət və ya həbs mənim dövlət, bayraq və vətən sevgimə mənfi təsir edə bilməz”.

☐ **Sahane RƏHİMLİ,**
Musavat.com

"Sonuncu dəfə "Şərurlu İsfəndiyar"ın yanında olanda uşaqlarından danışdı. Mən də dedim ki, oğlumu evləndirmək üçün evimi satıb pulunu da götürüb sənə verdim. İndi sən uşaqların kefi çəkir, mənim oğlum isə kirayədə qalır. Sən mənim son ümid yerim olan evimin satışından əldə etdiyim pulumu alıb mənzili vermədiyinə görə". Bu sözləri Musavat.com-a Ağahüseyn Şamil oğlu Səmədzadə deyib.

Onun sözlərinə görə, 2008-ci ildə evini satıb, "Şərur İsfəndiyar" kimi tanınan Axundovun "Olimpiks" tikinti şirkətinə müraciət edərək mənzilin alqı-satqısı müqaviləsi bağlayıb: "O zaman müqavilə bağladım, mənzilin dəyəri 31 min manat idi. 31 min manatı 2008-ci ildə İsfəndiyar Axundovun ofisində Rauf adlı işçisinə ödədim. Mənə mənzilə aid sənədləri, pulu tam ödəməyim haqda qəbzi verdilər. O zaman binanın 3-4 mərtəbəsi tikilmişdi. Mən 14-cü mərtəbədən mənzil aldım. Müqaviləni bağlayandan sonra 1 il keçdi, binanın tikintisi dayandırılmışdı. Mən də ofisə gedib-gəlirdim, maraqlanırdım, deyirdilər ki, tikiləcək. Məsələnin uzandığını gördüm, mühasibatlığa yaxınlaşdım ki, pulumu qaytarın, mənzili istəmirəm. Dedilər ki, yox, narahat olma, ev tikiləcək. O qədər gedib-gəldim, əsəbləşdim ki, 2010-cu ildə əsəbdən ürəyimdə problem yaranı, əməliyyat olundum. Sonra da "Olimpiks"in Yasamaladakı ofisini bağladılar. Mən də axtarıb İsfəndiyar Axundovu tapdım. Dedi ki,

mən sənə o köməyi eləyirəm ki, 31 min manatdan 15 min manatı bağışlayaram, amma 41 min manat da ödə, sənə 56 min manata ev verim.

Deməli, İsfəndiyar Axundova məndən 31 min manat alıb, deyir ki, guya mənə 15 min manat bağışlayır və 56 minlik evi də mənə 41 min manata satır. Halbuki mənim 31 min manatım ondadır, 41 min manat da versəydəm, mənzil mənə 72 min manata başa gəlirdi. 2010-cu ildə Yasamalda o qiymətə daha böyük və təmirli mənzil almaq olardı. Və ya elə 40 minə mənzil ala bilərdim. İsfəndiyar Axundov dedi ki, istəmirsən, belədir, budur, çıx get".

Ağahüseyn Səmədzadə deyib ki, İsfəndiyar Axundovla bu söhbətdən sonra vəkil tutub, Yasamal Rayon Məhkəməsinə iddia verib: "Məhkəmə xeyrimə qərar çıxardı, mənzilin mənə verilməsi öhdəliyini İsfəndiyar Axundovun üzərinə qoydu. Lakin bu günə qədər məhkəmə qərarı icra olunmayıb. Məhkəmə qərarından sonra mənimlə görüşdü, Musavat.tv-də danışdılarını mənə də danışdı, çobanlıqdan tikintiyə gəlmə-

"İsfəndiyar Axundov 31 min manatımı mənimsəyib, qaytarmır"

sindən tutmuş çox söhbət elədi. Mənə 10 min manat təklif elədi. Dedi ki, 10 min verim, çıx get. Əlacsızlıqdan razılaşdım. Pulu 1 həftəyə verəcəyini desə də, bu günə qədər verməyib. Bu söhbət 2016-cı ildə olmuşdu.

Yasamal rayon icra şöbəsinin icra memurları da İsfəndiyar Axundovun qarşısında acizdirlər. Məhkəmə 2016-cı ildə qərar çıxarıb, üstündən 9 il keçib, icraçılar heç nə edə bilmirlər. İsfəndiyar Axundov özünü qanundan üstün bilir".

Ağahüseyn Səmədzadə deyib ki, zamanında öz evini satmaqla oğlunu evləndirərkən təzə mənzilə köçürmək arzusunda olub: "İsfəndiyar Axundovun süründürməçiliyinə, haramçılığına görə illərlə oğlumu evləndirə bilmədim.

Ümidliydim ki, mənzilimi verəcək, oğlumu evləndirəcəyəm, ləyaqətli şərtlərdə yaşayacaq. Baxdım ki, illər gedir, oğlum da yaşlanır. Məcbur olub evləndirdim, illərdir ki, ailəsi ilə birgə kirayədə yaşayır. Mənzilimin sənədləri, məhkəmənin qərarı əlimdə, İsfəndiyar Axundov da çıxıb halallıqdan, düzlükdən danışır".

Ağahüseyn Səmədzadə ədliyyə naziri Fərid Əhmədova müraciət edərək 2016-cı ildə Yasamal Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılan, bu günə qədər icra olunmayan məhkəmə qərarının, nəhayət ki, icra olunmasını xahiş edib: "Hörmətli nazirə müraciət edirəm, Azərbaycan dövlətinə inandığımı, dövlətimizin adından çıxarılan, lakin icra olunmayan məhkəmə qərarının icrasının təmin edilməsini xahiş edirəm".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Teatrımızın indiki vəziyyəti: tragik, komik, yoxsa... Afaq Bəşirqızı: "İndi teatr sahəsində atlar ölüb, itlərin bayramıdır"

Son vaxtlar Akademik Milli Dram Teatrının ("Azdrama") adı yalnız qalmaqallarda hallanır. Bu dəfə teatr görünməmiş dava ilə gündəmə gəldi. Mədəniyyət məbəbindən çox, münaqişə məkanını xatırladan "Azdrama" bu dəfə təkcə sözlə deyil, yumruqlarla da silkələndi.

Belə ki, ötən həftə, daha dəqiq desək, aprelin 4-də teatrın tarixində görünməmiş qalmaqal yaşanıb.

Teatrın bir əməkdaşı Musavat.com-a açıqlamasında deyib ki, həmin gün Akademik Milli Dram Teatrında Bədi Şuranın iclası keçirilib.

İclas zamanı bədi rəhbər Mehriban Ələkbərzadə teatrşünas İlham Rəhimlinin Bədi Şuranın üzvlüyündən çıxıldığını bəyan edib. Səbəb isə İlham Rəhimlinin teatr və şəxsən bədi rəhbərin ünvanına dediyi sərt tənqidi fikirlər olub.

İddialara görə, İlham Rəhimlinin şuradan çıxarılması

na etiraz edən Xalq artisti Əli Nur və Əməkdar artist Füzuli Hüseynov arasında gərginlik qızışıb. Gərginlik fiziki qarşıdurmaya çevrilib - Əli Nur döyülüb. Hətta onları ayırmağa çalışan Xalq artisti Sabir Məmmədov da zərbələrdən yan keçə bilməyib və bir neçə yumruq da ona deyib.

Baş vermiş dava ilə bağlı Xalq artisti, şəhid atası Əli Nur Musavat.com-a açıqlama verərək olanları təkzib edib, əlbəyaxa dava deyil, mübahisə yaşandığını deyib: "Teatr rəsmi açıqlama verib, hər şeyi izah edib. Teatrda heç bir davadan söhbət gedə bilməz. Niyə belə qələ-

mə verirlər, bilmirəm. Ağ yalandır. Teatr dava yeri deyil, yaradıcılıq məkanıdır. Bədi Şuranın iclasında rejissor işi, aktyor oyunu haqqında mübahisə oldu. Yaradıcılıq işində mübahisə həmişə mümkündür. Xahiş edirəm, mənə bir də bu məsələ ilə bağlı narahat etməyin. Belə şeyləri şişirtməyin. Teatrımızın uğurları haqqında yazın, biz də oxuyub sevinək".

Amma yaradıcı insanlar arasında mübahisələr, qovğalar ilk hadisə deyil. Sənət adamlarının həmişə bir-biri ilə intriqası, qalmaqalı, obraz üstündə rəqabəti və mübahisələri olub. Bunun səbəbləri nədən qaynaqlanır? Yəni səbəb sırf qısqıncılıqdan, həşəd aparmaqdan irəli gəlir, ya nə? Ümumiyyətlə, bu gün Azərbaycan teatrının vəziyyə-

tini necə dəyərləndirmək olar - tragik, komik, tragikomik, yoxsa necə...

Xalq artisti Afaq Bəşirqızı bu haqda "Yeni Musavat"a açıqlamasında deyib: "El arasında belə bir söz var: "Allahsız yerdə otur, ağsaq qalsız yerdə oturma". Əvvəla, tamaşaçıya, sonra isə özünə, tərəf müqabilinə, yəni kollektiv üzvlərinə hörmət etmək vacibdir. Bu hörmət olmayanndan sonra heç nə mümkün deyil. Çünki "mənim-mənəmlik", "bu teatrdə mənəm" yanaşması ilə sənət olmaz. Sənət adamları ilə belə danışmaq, onlarla bu cür rəftar etmək olmaz. Sənət adamları kövrək olur, hər şeyi həddindən artıq qəlblərinə salan insanlar olurlar.

Ola bilər ki, bir aktrisa və ya aktyor səndən ona uyğun

olmayan bir rol istəyir. Amma sən bunu ona elə şəkildə izah etməlisən ki, inciməsin. Axı aktyor var-dövlət, qızıl istəmir - o, rol istəyir. Rol uğrunda üsyan edir. Bəlkə də həyatın bu rəğlənində bir saat yarım səhnəyə çıxıb obrazını oynamaqla yaşamağa güc tapır. Ola bilər ki, səhnəyə çıxıb o obrazı canlandıranda tamaşaçının onu alqışa tutması onun qəlbinə xoşbəxtlik gətirir.

Bütün bu məsələləri teatr rəhbərliyi tənzimləməlidir. Yəni aktyora bir şirin söz demək çətinidir? "Sən də aktyorsan?" deyib onu incitmək olarmı? Hər şey bir yana, "bizim filan tariximiz artıq dəbdə deyil" demək nə deməkdir? Bu fikri səsləndirən insanlar yalan danışmazlar, çünki onların 18 yaşı yoxdur. Təsəvvür edin, sizə deyirlər ki, "sənin

faciən artıq modda deyil". Mən şəxsən dəli olaram, yerlə-göylə müharibəyə çıxaram.

Bu gün Azərbaycan teatrı elə vəziyyətdədir ki, janrların növü belə tapılmayıb. Mənim yaradıcı insanlara, rejissorlara, aktyorlara yazığım gəlir. Yəni siz başa düşmürsünüz ki, teatr aktyor deməkdir? Az sayda aktyor, cüzi maaşla, sağlamlığını bu yolda qoyaraq səhnəyə çıxır. Nə haqla onların xətrinə deyir, onları alçaldır? Balasını bu vətən yolunda qurban vermiş bir aktyorun xətrinə heç kim dəyməməlidir. Bala itirmiş insanın başı, danışığı dəyişə bilər. Nə ixtiyarla onu incidirsiniz?

Hesab edirəm ki, təsadüfi insanları teatr rəhbərliyinə gətirəndə belə olur. Üstəlik, baş vermiş hadisələrin zərbəsi ilk olaraq aktyorlara dəyir - kövrək, ümidli və az təminatlı insanlara. Bütün bunları anlamaq üçün ilk növbədə insan olmaq lazımdır. O teatrı, kreslonu, kabinetini sizin atanız tikib verməyib. Siz orada aktyorları idarə etmək, onların sosial və yaradıcı problemlərini həll etmək üçün əyləşmişiniz.

Çox heyif... Atlar ölüb, itlərin bayramıdır..."

Bu arada xatırladaq ki, Əməkdar artist, Akademik Milli Dram Teatrının aktrisası, 20 Yanvar şəhidi Aslan Ağavərdiyevin qızı Məsmə Aslan-qızı iddia edib ki, teatrın bədi rəhbəri Mehriban Ələkbərzadə ona "20 Yanvar var? Qurtardı 20 Yanvar söhbəti! 20 Yanvar şəhidləri dəbdə deyil!" sözlərini deyib.

□ **Xəlida GƏRAY,**
"Yeni Musavat"

Son həftələrdə ölkə telekanallarında müğənnilər və digər sənətçilər bir-biri ilə bəhsləşirmiş kimi öz varidatlarını nümayiş etdirir, aylıq qazanclarının miqdarını açıqlayırlar. Biri ayda 30, o biri 50, başqa biri 70 min manat qazandığını deyir. 5 mənzili olduğunu, bağ evi tikdirdiyini, 95 min manatlıq lüks avtomobil sürdüyünü deyən də var.

Ola bilər, sənət adamlarının varidatı, həyat tərzı tamaşaçılar üçün çox maraqlıdır və onlar bu "sosial sifarişı" nəzərə alaraq analoji açıqlamalar verirlər. Amma bu xüsusat vergi orqanlarının da marağını cəlb etməlidir. Çünki bu şəxslər bir ayda universitet professorunun 4-5 ildə qazana bilməyəcəyi qədər pul qazanırlarsa, bundan müvafiq şəkildə vergi də ödəməlidirlər.

Əvvəlki illərdə də müğənnilərin, eləcə də çox pul qazanan digər sənət adamlarının vergiyə cəlb edilməsi məsələsi aktuallaşmış və dövlət büdcəsi zənginləşmişdi. Vergi borcunu ödəməyən müğənnilərin isə adı mətbuatda açıqlanmış, bu da xeyli müzakirələrə səbəb olmuşdu.

Bu arada qeyd edək ki, Xalq artisti Brilliant Dadaşova toyda yarım saata 6000 AZN qonorar əldə edir. Məclisdə ansamblla çıxış edərsə, sənətçinin alacağı məbləğ 15000 AZN-ə qədər yüksəlir. Xalq artistləri Aygün Kazımova, Rəyay Ayxan və Miri Yusif toyda yarım saata 8000 AZN qazanırlar. Xalq artisti Faiq Ağayev məclisdə yarım saati 4000 AZN-ə, bütöv toyu isə 8000 AZN-ə oxuyur. Xalq artisti Tünzələ Ağayeva toydan yarım saata 4000 AZN qonorar əldə edir. Xalq artisti Zülfüyyə Xanbəyeva məclisdə yarım saati 4500-5000 AZN-ə çıxış edir. Əməkdar artist Abbas Bağırov məclisdə ansamblla bir-

gə 20000 AZN-ə çıxış edir. Müğənni Nadir Qafarzadə toyda yarım saati 4000 AZN-ə oxuyur.

Bəs hazırda vergi orqanları müğənnilərin qazancından qanunvericiliyə əsasən vergi tuturlarmı?

Xalq artisti Gülyanaq Məmmədovanın məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasından belə məlum olur ki, artıq son vaxtlar vergi məmurları toylardakı iştirakına görə müğənnilərdən vergi tələb etmir: "Mən əsasən dövlət qulluqçusuyam. Universitetdə müəllim, dosent kimi çalışıram, eyni zamanda Dövlət Mahni Teatrının solistiyəm. Yeni dövlət müəssisələrində fəaliyyət göstərdiyim üçün aldığım əmək haqqından vergi tutulur.

Toylara gəldikdə isə, yalnız ara-sıra gedirəm. Hər gün toylarda çıxış edən müğənnilərdən deyiləm. Toylara getməyimin əsas səbəbi budur ki, biz səhnə adamıyıq və geyindiyimiz paltarlardan tutmuş, yeni mahnıların yazılmasına qədər bir çox məsəflərimiz olur. Təsəvvür edin, bir səhnə geyimi nə qədər xərc tələb edir. Eləcə də yeni mahnılar, səsyzmalar üçün xeyli vəsait sərf olunur. Bu xərcləri qarşılamaq üçün toylarda iştirak edirəm. Çünki maaşımlla bunların öhdəsindən gəlmək mümkün deyil. Aldığım ma-

Sərvəti ilə öyünənlər vergi verirmi? - Açıqlamaların izi ilə...

aş heç ailəmin xərclərinə yetmir. Yoxsa ki, iki ölkənin xalq artisti olaraq mənim toylarda nə işim var?

Əvvəllər vergi məmurları getdiyimiz toylara görə vergi tələb edirdilər. Amma indi bu məsələ yoxdur. Yeni mən dövlət tədbirlərində iştirak edirəm, ondan vergi tutulur. Ona görə hesab edirəm ki, toylardakı iştirakımız üçün vergi ödəmək bizə aid deyil. Bu, gündə toylardan nə qədər pul qazanan müğənnilər var, onlara aiddir".

Müğənni Nigar Camalın meneceri Pərviz Hüseynov

sorğumuza belə cavab verdi: "Vergi ödəmək, ilk növbədə, dövlət qarşısında bizim vətəndaşlıq borcumuzdur. Çünki həmin vergilər hesabına məktəblər açılır, müxtəlif sosial məsələlər həll olunur.

Digər bir məqam isə odur ki, Nigar Camal mütəmadi olaraq toylarda iştirak etmir. Biz əsasən dövlət tədbirlərində və ya korporativ tədbirlərdə iştirak edirik. Bu zaman da məlum olduğu kimi, ödənişlər köçürmə yolu ilə həyata keçirilir və avtomatik olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutu-

lan qədər vergi tutulur. Yeni vergidən yayınma kimi bir hal mümkün deyil".

Hitmeykerer Murad Arif qeyd edib: "Bəli, əlbəttə ki, getdiyimiz toylara görə Dövlət Vergi Xidmətinə vergi ödəyirik. Bu proses necə baş verir? Getdiyimiz toylar barədə öz mühasibatlığımıza və həmin toylardan aldığımız qonorar haqqında məlumat veririk. Həmin qonorarlar əsasında da biz hər 3 rübün tamamında rüblük vergiləri hesablayırıq və dövlət büdcəsinə vergi ödəyirik".

Məsələni daha yaxından araşdırmaq üçün Dövlət Vergi Xidmətinə müraciət etsək də, zənglərimiz cavabsız qaldı.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov isə mövzuya bu cür şərh bildirdi: "Öncə onu qeyd edim ki, şəhər saat 8-dən günorta saat 1-2-yə qədər dayanmadan, ayaqüstə lövhə qarşısında dayanıb, sinfi tərk etmədən azyaşlı şagirdlər, eləcə də nadinc yuxarı sinif şagirdləri qarşısında dərs deyən, böyük enerji itirən, zehni və fiziki cəhətdən yorulan müəllim hər saata görə aldığı kiçik məbləğə görə belə vergi ödəyirsə, onda yarım saat ərzində minlərlə manat qazanan şəxslərin - istər müğənni olsun, istərsə də digər sənət sahibləri - vergidən yayınması son dərəcə faciəvi haldır. Bu, həm hüquqi, həm də mədəni-əxlaqi və sosial baxımdan yolverilməzdir.

Şəffaflaşdırma dedikdə, bu cür fəaliyyətlərin də vergiyə cəlb olunması üçün təkmil bir mexanizmin hazırlanması nəzərdə tutulur".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Qızıl bazarında kaos: udan kim, uduzan kim...

İqtisadçı: "Vətəndaşlar dələduzluq faktları ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət edə bilirlər"

Dünya bazarında qiymət artımı yerli qızıl-zinət əşyaları bazarında da ciddi şəkildə hiss olunur. Bakıda da qiymətlər qalxmaqdadır. Satıcıların dediyinə görə, türk qızılı 20 manat, italyan zinət əşyalarının qiyməti isə 25-30 manat qalxıb. Treyderlər daha da artım gözləyirlər, lakin həтта yüksək qiymətlər də alıcıların aldanmayacağına zəmanət vermir.

Azad İstehlakçılar Birliyinin (AİB) rəhbəri Eyyub Hüseynov AYNA.az-a deyib ki, beş il əvvəl Maliyyə Nazirliyi yanında Dövlət Ekspertiza İdarəsi bu bazarı qismən tənzimləyirdi: "İndi tam nəzarətsizlik var. Zərərlik sənayesində dəyər zəncirində keyfiyyətə nəzarət yoxdur, ona görə də keyfiyyətsiz mallar asanlıqla piştaxtalara düşür".

Qeyd edək ki, ötən il Dövlət Neft Fondu 44,8 ton qızıl əldə edib ki, bu da onun ehtiyatlarını 146,6 tona çatdırmağa imkan verib. Bu il fond alışları davam etdirməyi və

qızıl ehtiyatlarını 170 tona çatdırmağı planlaşdırır.

Dünya bazarında qiymət artımı yerli qızıl-zinət əşyaları bazarında da ciddi şəkildə hiss olunur. Bakıda qiymətlər qalxmaqdadır. Satıcıların dediyinə görə, türk qızılı 20 manat, italyan zinət əşyalarının qiyməti isə 25-30 manat qalxıb. Treyderlər daha da artım

gözləyirlər, lakin həтта yüksək qiymətlər də alıcıların aldanmayacağına zəmanət vermir.

Aprelin 9-u şəhər saatlarında olan məlumata görə, əmtəə bazarlarında qızılın bir troya unsiyası (31,1 qram) üzrə fyuçerslərin qiyməti artıb.

"APA-Economics" birja məlumatlarına istinadən xəbər verir ki, Nyu-Yorkun CO-

MEX əmtəə birjasında qızılın bir troya unsiyası üzrə iyun fyuçerslərinin qiyməti 1,52% artaraq 3 035,7 ABŞ dollarına bərabər olub. COMEX-də gümüşün bir unsiyası üzrə may fyuçerslərinin qiyməti də 0,64% artaraq 29,88 ABŞ dollarına bərabər olub.

İqtisadçı Xalid Kərimli "Yeni Müsavat"a açıqlama-

sında qızılın satışına nəzarət mexanizminin olmamasını şərh edib. İqtisadçı hesab edir ki, qiymətinin hansı həddə olmasından asılı olmayaraq, qızıla nəzarət mexanizmi olmalıdır: "Hazırda qızıl bazarında qiymət 0,8 faiz qalxıb. Qiymət artımı demək olar ki, hər gün müşahidə olunur. Əsas səbəb qeyri-müəyyənlikdir. Hərbi münaqişələr, proksi müharibələr, sanksiyalar qızılın qiymətinə birbaşa təsir edir. ABŞ Prezidenti Donald Trampın yeni tarif siyasəti də qızılın qiymətinin artmasına səbəb olub, çünki bu, qeyri-müəyyənlik yaradır. Ölkələr problemlər yaşayaçağı təqdirdə valyuta bazarında çöküş yaranarsa, qızıla sərmayə etmək doğru yol kimi görünür. O ki qaldı qızılın keyfiyyətinə, hesab edirik ki, qiymətinin hansı həddə olmasından asılı olmayaraq, nəzarət mexanizmi olmalıdır. Qiymət ucuz olanda nəzarət olmamalıdır ki?! Qiymətin artması fərqləndirilməli, münasibəti dəyişməməlidir. Dövlətin bu məsələdə mövqeyi qətidir. Vətəndaşın aldadılması dələduzluq fak-

tıdır və vətəndaşlar bununla bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət edə bilirlər. Gündəlik nəzarət üçün Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyi yaradılıb. Vətəndaşlar şübhəli məsələlərlə bağlı sözügedən agentliyə müraciət edə bilirlər. Bundan başqa, Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi də bazara nəzarət məsələsində fəal ola bilər".

X.Kərimli vurğulayıb ki, qızıl satıcıları mikrosahibkarlar hesab olunur. Ekspert xatırladı ki, sahibkarlara nəzarət 2017-ci ildən məhdudlaşdırılıb: "Sahibkarları yalnız bir neçə orqan yoxlaya bilər: Fövqəladə Hallar Nazirliyi (FHN), Vergi Xidməti, kommunal idarələr, hüquq-mühafizə orqanları. Yüzlərlə idarə, qanunvericilik var. Ölkədə güclü sahibkarlıq hələ də formalaşmayıb. Nəzarət olmasa, fəaliyyət daha da qənaətbəxş olmayan vəziyyətə çata bilər. Bir sıra yoxlamalar dayandırıldığı üçün dələduzluq halları ola bilər. Buna görə də vətəndaşlar diqqətli olmalı, güvəndikləri yerlərdən alış-veriş etməlidirlər".

Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Son illərdə gözəllik salonları yalnız estetik baxım deyil, həm də sağlamlıqla bağlı prosedurlar üçün müraciət edilən məkana çevrilib. Xüsusilə sosial mediada geniş yayılan gözəllik trendləri qadın və kişilərin bu sahəyə marağını artırır. Lakin görünən odur ki, gözəlliyin arxasında gizlənməyən ciddi təhlükələr var. Artıq bəzi gözəllik salonları müştərilərə sadəcə saç və dırnaq baxımı deyil, həm də dərinin alt qatlarına inyeksiya edilən prosedurlar, lazer epilyasiyası və hətta botoks kimi tibbi yönümlü xidmətlər təklif edirlər.

Bir sıra gözəllik salonlarında mezoterapiya, piling, botoks və dolğu kimi xidmətlər həyata keçirilir. Bu işə artıq kosmetoloji xidmətdən çıxaraq, tibbi müdaxilə xarakteri daşıyır. Səhiyyə Nazirliyinin Analitik Ekspertiza Mərkəzi bu məsələ ilə bağlı ciddi narahatlığını ifadə edib və bildirib ki, belə xidmətlər yalnız müvafiq lisenziyaya malik tibb müəssisələrində, ixtisaslaşmış həkimlər tərəfindən göstərilə bilər.

Ekspertiza mərkəzindən verilən açıqlamada bildirilir: "Gözəllik salonları sanitar-epidemioloji qaydalara cavab vermədiyi üçün burada tibbi-kosmetoloji fəaliyyətin həyata keçirilməsi yolverilməzdir. Bu xidmətlər yalnız tibb müəssisələrində aparılmalıdır".

Səhiyyə Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən müvafiq qurumlar tərəfindən artıq yoxlamalara başlanılıb. İndiyədək bir neçə salonda qanunsuz tibbi fəaliyyət faktı aşkar edilib. Bu fəaliyyətlər "lisenziyasız özəl tibbi xidmət" kimi qiymətləndirilir və İnzibati Xətalər Məcəlləsinə əsasən cərimə və digər inzibati tədbirlərlə nəticələnir. Qaydaları pozan şəxslər barəsində işlər hüquq-mühafizə orqanlarına göndərilir.

Sanitar normalara əməl olunurmu?

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, gözəllik salonlarının bir çoxunda sanitar-epidemioloji normalara əməl olunmur. İynələrin təkrar istifadəsi, steril olmayan alətlərlə aparılan prosedurlar, qeyri-peşəkarların müdaxiləsi - bütün bunlar infeksiyon xəstəliklərin yayılmasına səbəb ola bilər. Xüsusilə hepatit B və C, HIV və digər qanlı keçən infeksiyalar baxımından bu cür hallar ciddi təhlükə yaradır.

Dermatoloq və kosmetoloq Lalə Hüseynova bildirir ki, əgər mezoterapiya və ya dolğu kimi prosedurlar peşəkar olmayan şəxslər tərəfindən aparılırsa, bu, dəri altına infeksiya düşməsi, allergik reaksiya, hətta sinir zədələnməsinə qədər aparıb çıxara bilər: "Bu, sadəcə estetik məsələ deyil, ciddi tibbi müdaxilədir".

Gözəllik salonlarının daımi müştəriləri də vəziyyətdən narahatdır. Sakinlər arasında apardığımız sorğular zamanı məlum oldu ki, bir çoxları salon seçərkən əsasən qiymətə və xidmət çeşidinə diqqət edir, lisenziya və sanitar şəraitə isə fikir verilmir. Lakin bu məsələnin gündəmə gəlməsi ilə bir çoxları artıq daha diqqətli davranmağa başlayıb.

Aygün adlı müştəri respondent deyir: "Dost tövsiyəsi ilə getdiyim bir salonda botoks etdirdim. Sonradan

Gözəllik arxasında təhlükə: lisenziyasız tibbi xidmətlərə qarşı yoxlamalar - reportaj

məlum oldu ki, həmin qadın bu işi sadəcə kurs keçməklə öyrənib. Üzüm şişdi, bir həftə evdə qıxa bilmədim. İndi yalnız klinikaya müraciət edirəm".

Gözəllik salonlarında aparılan yoxlamalar və qanunsuz tibbi prosedurlara qarşı mübarizə həm dövlət, həm də vətəndaş maraqları baxımından əhəmiyyətlidir. Müştərilərin isə seçim zamanı yalnız gözəllik və qiymətə deyil, həm də sağlamlıq və təhlükəsizliyə önəm verməsi vacibdir.

Bakıda fəaliyyət göstərən tanınmış gözəllik salonlarından birində çalışan es-

cibdir. Əks halda, gözəllik arzusu sağlamlıq problemləri ilə nəticələnə bilər.

Yoxlamalara və tətbiq edilən qadağalara qarşı gözəllik salonlarında çalışan bəzi mütəxəssislər də münasibət bildiriblər. Onların fikrincə, bu sahədə dəqiq tənzimləmə və düzgün maarifləndirmə olmadan belə tədbirlər həm sahibkarlar, həm də müştərilər üçün çətinlik yaradır.

Bakıda fəaliyyət göstərən tanınmış gözəllik salonlarından birində çalışan es-

tetika üzrə mütəxəssis Günay Abbasova bildirir: "Biz öz sahəmiz üzrə sertifikat almışıq və daim təlimlərdə iştirak edirik. Müştərilər də bu xidmətləri istəyir. Əgər müəyyən prosedurlar yalnız həkim tərəfindən icra edilməlidirsə, bizə aydın şəkildə göstərilməlidir ki, harada sərhəd var. Qadağa varsa, alternativ yol da göstərilə bilər".

Digər bir kosmetoloq-mütəxəssis, adının çəkilməsini istəməyən işçi isə daha sərt danışır: "Biz illərlə

bu sahədə çalışmışıq, təcrübəmiz var. Klinikada çalışan bəziləri də elə bizim kimi kurs keçib işə başlayıb. Yoxlamaların məqsədi sağlamlıqdırsa, biz də sanitar norma və steril şəraitə əməl edirik. Amma bu işin tam qadağan olunması, müştərilərin də bizdən üz döndərməsi deməkdir".

Bununla belə, peşəkar tibbi prosedurların yalnız ixtisaslı tibb işçiləri tərəfindən aparılması prinsipinə sadıq qalanlar da var. Onlar hesab edirlər ki, salonlarda kosmetik xidmətlə tibbi xidmətin arasındakı sərhəd birmənalı müəyyənəndirilməlidir.

Salon meneceri Sevinc Məmmədova deyir: "Biz yalnız kosmetik xidmət göstəririk. Tibbi xarakterli prosedurları ya ümumiyyətlə, təklif etmirik, ya da müştərinə klinikaya yönləndiririk. Lakin bu sahədəki qeyri-müəyyənlik bəzən biznesə də ziyan vurur. Qaydalar və təlimatlar açıq və əhatəli olsa, hamı üçün yaxşı olar".

Sonda bir məqamı unutmayaq, gözəllik keçicidir, amma sağlamlıq əvəzolunmazdır.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni MÜSAVAT"

Yazda leysan, dolu, qar... - məhsul bolluğuna təhlükə?

"Bölgələrimizdə aktiv küləyin normadan artıq olması ziyanlıdır"

Azərbaycanda havaqlar aprelin 8-dən etibarən təzədən soyumağa başlayıb. Ölkədə şimal və qərb rayonlarından başlayaraq, 12-si gündüzədək hava şəraitinin fasilələrlə yağıntılı olacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir.

Yaz fəslində, ağacların çiçəkləndiyi və tozlanmanın başladığı dövrdə havaqların təzədən kəskin soyuması kənd təsərrüfatında məhsuldarlığa neqativ təsir edə bilərmi?

Naxçıvan MR-in keçmiş kənd təsərrüfatı naziri, aq-rar sahə üzrə ekspert Rəcəb Orucov "Yeni MÜSAVAT"a açıqlamasında deyib ki, havaqların soyuması və yağıntılının artması lokal xarakter daşıyır. Onun sözlərinə görə, ölkənin bölgələrində iqlimlə bağlı vəziyyət eyni deyil: "Bəzi bölgələrimizdə aktiv küləyin normadan artıq olması bir az ziyanlıdır. Bu, meyvə ağaclarının tozlanmasında problem yaradır və mayalanmış meyvə yataqlarının tökülməsinə səbəb olur. Ümumilikdə isə hava şəraiti o qədər də əlverişsiz deyil. Çox da kəskin vəziyyət yoxdur. Havanın temperaturu mövsümə xarakterikdir".

Ekspertin sözlərinə görə, tərəvəz bitkiləri hələ tar-

larlara köçürülməyib: "Yaz əkinlərinin səpinləri başlayır, hava şəraiti onlara da ciddi fəsad yaratmır. Külək taxıl sahələrinin sulanan hissələrində yatma ehtimalını artırır. Bu isə qismən stress yaradır. Beləliklə, iqlim şəraitinin kənd təsərrüfatına o qədər də köklü təsiri yoxdur.

Mərkəzi aran bölgəsində meyvə ağaclarında tozlanma mərhələsi artıq başa çatıb. Ölkənin meyvəçilik təminatında əsas rolu şimal bölgəmiz oynayır. Soyuq hava oraya qismən təsir edə bilər.

Çünki çarpaz tozlanan bitkilər üçün küləkli hava şəraitinin olması bir az müsbət haldır. Çünki tozlanmanın aktivliyini artırır. Lakin bu, normanı keçəndə bir az problem yaradır".

Mütəxəssis bildirib ki, meyvələrin qiymət artımı, istehlak bazarındakı ümumi vəziyyət iqlim şərtləri ilə bağlı deyil: "Bu məsələlər qismən təsir edə bilər. Lakin total təsir müşahidə olunmur. Bu, tələb və təklif arasında olan məsələlərdir. Son illər ölkədə quraq hava şəraiti da-

vam edirdi. Bu il, nəhayət ki, qar yağdı və torpaqlarımızın nəm ehtiyatı artdı. Bunun çox xeyri oldu. Məsələn, dəmyə əkinçiliyində suya olan tələbat asanlıqla ödənilir. Yaz əkinlərində torpaq-hazırlıq işlərində də öz bəhrəsini verdi. Payızlıq taxılların monitorinqi keçiriləndə hiss olunur ki, fevral-mart ayında düşən qar və yağışların olduqca müsbət təsiri olub. Düşünürəm ki, məhsuldarlıq baxımından uğurlu olacaq".

İqtisad elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Xəliq Məmmə-

dovun sözlərinə görə, yağışın miqdarı və küləyin sürəti normadan artıq olarsa, bu, çiçəkli bitkilərin mayalanma prosesinə mənfi təsir göstərir: "Çıxış yolu ondan ibarətdir ki, fermerlər tozlanmanı sürətləndirmək üçün maye gübrələrdən istifadə etsinlər. Bu il qarın yağması və rütubətin kifayət qədər olması bitkilərin cücərməsinə və məhsuldarlığa çox yaxşı təsir göstərir. Lakin məhsuldarlıq təkə yağış və qarın olmasından asılı deyil. Əkinə aqrokimyəvi qulluq lazımdır. Gübrələmə və dərmanlama çox vacibdir.

Ölkəmizdə ən maraqlı sahə dənli bitkilərin əkinləridir. Keçən il dənli bitkilərin, məsələn, buğdanın, arpanın, dənlik qarğıdalının satış qiyməti aşağı olub. Ona görə də fermerlərimiz müəyyən qədər çətinliklə rastlaşırdılar. Bu səbəbdən əkin sahələri bir qədər azalıb. Bu il əkinə qulluq yaxşı olarsa, narahat olmağa heç bir əsas yoxdur. Hər şey fermerin maarifləndirilməsindən, fermerlə təchizatçı şirkətlər arasındakı əlaqədən asılıdır. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bilgiləndirməyə çox fikir verməlidir. Özəl sektorla dövlət birlişib özünü göstərmək lazımdır. Bir hektar bağın salınmasına

20-40 min vəsait sərf olunur. Deməli, yaxşı məhsuldarlıq əldə etmək lazımdır ki, qoyulan investisiya geri dönsün. Müasir texnologiyadan, gübrələmədən və dərmanlamadan istifadə etməyən fermer məhsul götürə bilərmi? Ona görə də hər şey aqrotexniki qulluqdan asılıdır".

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin erkən yaz aylarından başlayaraq, bütün ölkə ərazisində qeydə alınan yağışlı, küləkli hava şəraiti meyvə istehsalına ağır zərbə vurmuşdu. Bu, ötən il meyvələrin qiymətində ciddi artımlara səbəb oldu. Xüsusilə gilə, albalı və digər giləmeyvələrdə qiymət artımı daha yüksək idi. Yağıntılardan yay aylarında da davam etməsi isə payızlıq meyvələrin məhsuldarlığını kəskin aşağı saldı. Nəticədə ölkəyə meyvə idxalında ciddi artım baş verib. Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən, 2024-cü ildə Azərbaycana erkən meyvə və giləmeyvələrdən 2687,13 ton ərək (Özbəkistan, Tacikistan və Türkiyədən), 966,43 ton təzə turş albalı (İran, Qırğızıstan), 104,18 ton Təzə albalı və gilə, digərləri (Özbəkistan, Çili, Argentina, İran və Türkiyə), 295,52 ton nektarinlər daxil olmaqla təzə şaftalı (Türkiyə, İran, Rusiya və sair) idxal edilib.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni MÜSAVAT"

Dünyanın qarışdığı, birjaların çökdüyü, iqtisadiyyatın dağıldığı, dünya müharibəsinin kəndə oldu-ğu vaxtda Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş direktoru Tedros Qebreyesus deyir ki, dünya yeni pandemiya əfəsinə düşür. Buna görə də ÜST-yə daha çox səlahiyyət və pul verilməlidir.

2020-ci ildə dünyada tüğyan edən koronavirus pandemiyası zamanı Qebreyesusun dünyanın varlı ölkələrindən ÜST-yə külli miqdarda ianə cəlb etdiyini nəzərə alsaq, bu şəxsin pandemiyanın xroniki olmasında maddi marağının olduğu üzə çıxır.

Qeyd edək ki, pandemiyanın cilovlanmasında aciz qalan, bu işi milli dövlətlərin üstünə atan ÜST-nin yarıtmaz fəaliyyəti fonunda onun bu kimi çağırışlarla manipulyasiya etdiyi barədə beynəlxalq miqyasda iddialar var.

Bes bu dəfə ÜST rəhbərinin həyəcan təbili çalması əsaslıdır? Həkimlər, müşahidəçilər nə deyir?

İqtisadçı Natiq Cəfərlinin mövzu ilə bağlı şərh diqqət çəkir: "ÜST-nin baş direktoru Tedros Qebreyesus deyir ki, gec-tez yeni pandemiya baş verəcək və bu, nəzəri risk deyil, epidemioloji əminlikdir. Onun dediyinə görə, yeni pandemiya 20 il və ya daha çox müddətdə baş verə bilər və ya sabah da ola bilər.

Milyonlarla insanın ölümünə görə başda ÜST olmaqla "pandemiya"yı cənaətkarına idarə edənlər məsuliyyət daşımalıdırlar. İnsan ölümlərindən başqa dünyə iqtisadiyyatına da bilərəkdən ziyan vurdular, iqtisadiyyatı zəiflətdilər, 18 trilyon dollar vəsaiti dünyaya səpib inflyasiyanı yüksəldildilər, 700 milyon orta sinif nümayəndəsini işsiz qoydular, gəlirlərini azaldırdılar. Bu, insanlıq əleyhinə cinayət idi - ən böyük kriminal əməlləri isə o idi ki, COVID-19 virusunun laboratoriyaya mənşəli olduğunu gizlətdilər, insanlara yalan danışdılar, insan övladının azadlıq hissini məhv etməyə çalışdılar.

Bu gün dünyada "sağ" və "millətçi" dalğının daha da yüksəlməsi "pandemiyanın" nəticəsidir. Birjalarda balonlar yaratdılar, 18 trilyon dollar ehtiyacı olanlara deyil, səhm bazarında şərlərin yaranmasına, varlıların daha çox varlanmasına səbəb oldu. Günə bu gün də dünya iqtisadiyyatı "pandemiya"nın vurduğu zərblərlə silkələnir.

Qebreyesus nədən indi yeni pandemiyalardan danışır? Deyim, ÜST ölkələr arasında pandemiya sazişi üzrə danışıqlar aparır. Məqsəd də budur ki, pandemiya elan olunan kimi ÜST böyük səla-

Milyonları qəbrə qoyan Qebreyesus yenə "pandemiya olacaq" deyir, pul istəyir

Tedros Qebreyesus

"ÜST insanlıq üçün təhlükə mənbəyinə çevrilib, Azərbaycan da ÜST-dən çıxmalıdır; həkim: "ÜST sədrinin bu açıqlaması çətinlik fonunda son cavablaşma kimi qiymətləndirilə bilər"

Natiq Cəfərlin

hiyyət alsın, ölkələrin suveren qərar alma mexanizmləri ləğv edilsin. Bu, təhlükəli məqamdır, ABŞ-ın ÜST-dən çıxması bu təhlükəni xeyli zəiflətdi, amma aradan qaldırmadı. Düşünürəm ki, Azərbaycan da ÜST-dən çıxmalı, öz səhiyyə təhlükəsizliyini suveren qərarlarla və əsl müttəfiqlərlə birgə təmin etməyin yollarını tapmalıdır. ÜST kimi qurumlar korrupsiya və insanlıq üçün təhlükə mənbəyinə çevrilə bilər..."

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, bu, yalnız Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə bağlı problem deyil: "Ümumilikdə təşkilatlara olan inam, güvən getdikcə azalmaqdadır. Xüsusən də son zamanlar Amerikada baş verən hakimiyyət dəyişikliyi və Tramp tərəfindən artıq bu təşkilatların bir qisminin lazımsız olduğunun ifadə olunması və oraya veriləcək üzvlük haqlarının dayandırılması cəhdləri bu təşkilatları ciddi şəkildə həyəcanlandırıb. Burada həm də BMT-də qeyd edilməlidir. Bu

təşkilatların funksiyalarını həyata keçirməsi üçün böyük hakimiyyət və xüsusən də iqtisadi imkanlar lazımdır. Bu iqtisadi imkanlar dövlətlər tərəfindən verilən üzvlük haqları, o cümlədən ianələr və islahat tədbirləri hesabına formalaşır. Xüsusən də böyük dövlətlərin, o cümlədən Amerikanın burada kifayət qədər ciddi bir rolu var.

Bu kontekstdə ÜST-nin də fəaliyyətini qiymətləndirməyə cəhd etsək, burada da real protokollar, təlimatlar, ümumilikdə ölkələrin tibbi işinin inteqrasiyası, global təlimatların paylaşılması, bölüşülməsi, global miqyasda baş verəcək təhlükələrdən qorunma və s. üçün rol oynasa da, ÜST-nin COVID-19 problemi ilə bağlı son illərdəki fəaliyyəti göstərdi ki, bu problemlərin real olaraq həlli üçün əlində ciddi mexanizmlər yoxdur".

Həkim əlavə edib ki, bu mexanizmlərin olmaması da iqtisadi tərəflərlə bağlı deyil: "Çünki ÜST-nin də, BMT-nin də kifayət qədər iqtisadi imkanları var. Sadəcə, bu təşkilatlar zaman-zaman müəyyən məsələlərdə ayrı-ayrı ölkələrin əlində siyasi alətlərə çevrilirlər və onların verdiyi qərarlara əsasən hərəkət edirlər. Bu da ümumi ədalətsizliyin ortaya çıxmasına səbəb olur. Zaman-zaman bu sualları gündəmə gətirir ki, ümumiyyətlə, bu təşkilatlar lazımdır? Onlara üzvlük haqları verilməlidir mi və sair. Baş verən hadisələr fonunda ÜST-də həyə-

Zülfüqar Yusifov

can içindədir. Təşkilatın lazımsızlığı barədə fikirlər artır və böyük ehtimalla verilən üzvlük haqları artıq azalır. Onlar ianələr yığa bilmirlər, iqtisadi bir çöküş hiss etməkdədirlər. Bu həyəcan fonunda, təbii ki, ÜST gələcəkdə nə qədər vacib olacağını və ya bu təşkilat olmasa, dünyanın hansı problemlərlə üzləşəcəyini daha qabarıq şəkildə ortaya qoyaraq, yəni dövlətləri, səhiyyə təşkilatlarını ətrafında sıx birləşdirməyə, üzvlük haqlarını almağa cəhd edəcək. Bu baxımdan, ÜST sədrinin bu açıqlaması da müəyyən mənada bir çətinlik fonunda cavablaşma kimi qiymətləndirilə bilər. Xüsusən də bunu pandemiya təhlükəsi ilə dünyaya sıramaq uşaqlığına bir yanaşmadır. Dünya artıq bunu yaşadı və bunun nə olduğunu bilir. Pandemiya təhlükəsi dünya durduqca olub və hər zaman da olacaq. Ölkələr də bu istiqamətdə artıq kifayət qədər təcrübəlidirlər, mümkün resursları bu istiqamətdə cəmləməyə də hazırdırlar. Qeyd olunduğu kimi, yaşanan COVID-19 pande-

Məşhur həkimlər bir milyonluq dələduzluq işində dindiriləcəklər - məhkəmə qərar verdi

Bakı Ağrı Cinayətlər Məhkəməsində "Qanpulu işi" davam etdiriləcək. Hakim qarşısına "Urmedhelp" və "My Doc Tour" adlı şirkətlərin sahibi Nuridə Seyidova və digər iki nəfər - Aynur Bayramova ilə Aysel Məmmədova çıxarıblar. Bu, son dərəcə qənsizliyi ilə diqqət çəkən dələduzluq işi üzrə ümumilikdə 1 milyon manata yaxın qan, müalicə pulu mənimənləyib. 1 ilə yaxındır ki, davam edən məhkəmə araşdırmaları hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə keçirilir.

Musavat.com xəbər verir ki, prosesdə təqsirləndirilən Aynur Bayramova vəsatətə çıxış edib. O bildirib ki, səhhətindəki problemlə bağlı əməliyyat olunacaq, bu səbəbdən barəsində seçilmiş həbs-qətimkan tədbirinin ev dustaqlığı ilə əvəz olunmasını istəyir. Təqsirləndirilən şəxsin vəkili bildirib ki, müvəkkilinin hansı xəstəlikdən əziyyət çəkdiyi nəzərə çatdırılıb, onun ev dustaqlığına buraxılması gələcəkdə zərərçəkmişlərə bənaşiq üçün də əsas ola bilər: "Müdafiə etdiyim şəxs ev dustaqlığında olan zaman onun istintaqdan yayınması, zərərçəkmiş və şahidlərə təzyiq göstərməsi halı müəyyən edilməyib. Hazırkı mərhələdə də sübutlar saxtalaşdırılıb. Onun barəsində həbs-qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsini, ev dustaqlığına buraxılmasını istəyirik".

Aynur Bayramovanın digər vəkili bildirib ki, həm müdafiə etdiyi şəxsin özü xəstədir, həm də evdə ağır xəstə olan yaxın adamı var: "Zərərçəkmişlərə bunu izah etmək olar. Onlar da vəziyyəti anlayışla qarşılayarlar. Xahiş edirik, müəyyən müddətə onun barəsində qətimkan tədbiri dəyişdirilsin, səhhəti ilə bağlı məsələ həll olunsun, sonra yenə tədbir görürsüz".

Vəsatətə digər təqsirləndirilənlər Aysel Məmmədova və Nuridə Seyidova etiraz etməyiblər. Zərərçəkmiş Mənsur Qarayev və digər zərərçəkmişlər isə məsələni məhkəmənin ixtiyarına verdiklərini deyiblər. Dövlət ittihamçısı Fərid Rzaev də eyni mövqedən çıxış edib. Qısa müşavirədən sonra vəsatət təmin edilməyib. Hakim bildirib ki, təqsirləndirilən şəxsin müalicəsi ilə bağlı məhkəməyə heç bir sənəd təqdim olunmayıb.

Övədləri xəstəlikdən əziyyət çəkən zərərçəkmişlərin sayı 40-a yaxındır.

Növbəti proses aprelin 16-na təyin edilib.

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

miyası göstərdi ki, bu proseslər zamanı əsas güc yenə də ölkələrin özünə düşür. Hətta Avropanın mərkəzində belə bəzi ölkələrin - İtaliya kimi, necə yalnız qaldıqları, ölümlərlə üz-üzə qalaraq necə çırpındıqlarının biz şahidi olduq. Burada da ÜST-nin real, konstruktiv bir kömək göstərdiyinin şahidi olmadıq.

Bu baxımdan qeyd etmək istədim ki, ÜST artıq daha real olaraq dünyada səhiyyə

sisteminin inkişafı istiqamətində addımlar atmağa çalışmalıdır. Xüsusilə bəzi ölkələrin səhiyyə sisteminin inkişafı istiqamətində konkret, real proqramları ortaya qoyması və insanımızın, ümumiyyətlə, qorunması istiqamətində səhiyyənin inkişafına daha fərqli istiqamətlərdə töhfə verməlidir, sadəcə, üzvlük haqlarını yığmaqla deyil".

■ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 59 (8669) 10 aprel 2025

İtaliyada qadın psixiatr öz xəstəsi ilə evlənmək istədi: pəşman oldu

● İtaliyanın Palermo şəhərində qadın psixiatr bir müddət əvvəl özünün xəstəsi olan 54 yaşlı kişi ilə evlənmək üzrə olub. Lakin toy baş tutmayıb. Oxu.Az-ın xəbərinə görə, bu barədə "Today.it" nəşri yazıb. Məlumatla görə, cütlük nikah hazırlığında olub və mərasimdən əvvəl də hər şey qaydasında gedib. Lakin toy arəfəsində bəy qohumların və dostların gələcək ailəyə verdikləri pulların içində olduğu zarfları götürərək yoxa çıxıb.

Polis bəyi onun mobil cihazındakı geolokasiya vasitəsilə izləyib. Kişi saxlanılıb, pullar ondan geri götürülüb və ifadəsi alınıb. O etiraf edib ki, qəzəmdən bir müddət əvvəl gələcək həyat yoldaşı ilə onların keçmişini, həmçinin dəvət olunan qonaqların siyahısını müzakirə edib. Bu isə ona olduqca böyük gərginlik gətirib və kişi öz emosiyalarının öhdəsindən gələ bilməyib, problemlərin ən məqbul həlli kimi də evdən çıxmağı seçib.

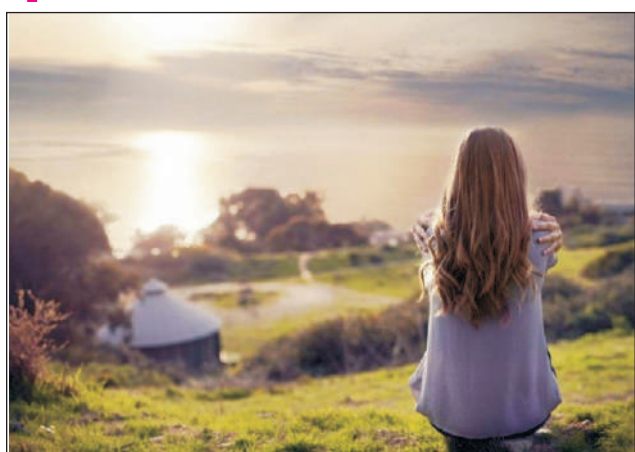
Nəşrin qeyd etdiyinə görə, belə bir hadisədən sonra cütlüyün barışıb-barışmadığı və toyun baş tutub-tutmayacağı barədə məlumat yoxdur.

Çində qocalar evində 20 nəfər yanaraq öldü

Çinin şimalında qocalar evində baş verən yanğında 20 nəfər ölüb. Bu barədə "Sinxua" agentliyi yerli hakimiyyət orqanlarına istinadən məlumat yayıb. Agentlik bildirir ki, yanğın aprel 8-i axşam saat 9 rədlərində Çenqde şəhərinə başlayıb. Qocalar evinin sağ qalan sakinləri yaxınlıqdakı xəstəxanaya köçürüldü. Yanğının səbəbi hələ müəyyən edilməyib.

Uzunmüddətli tənhalığın qadınlara mənfi təsiri

Uzunmüddətli tənhalıq hissi qadınlarda erkən ölüm riskini 15 faiz artırır. Oxu.Az-ın məlumatına görə, belə bir qərara Sidney Universitetinin alimləri gəliblər. Onların tədqiqatlarının nəticələri "BMJ Medicine" jurnalında dərc edilib. Tədqiqatda 48-55 yaş arası 57 min qadın iştirak edib. Birinci mərhələdə alimlər iştirakçıların psixi sağlamlığı və sosial həyatı haqqında məlumatları toplayıb, sonra isə müşahidəyə başlayıblar.

Tədqiqatçılar 15 il ərzində könüllülər arasında bütün ölüm hallarını qeydə alıblar. Sonrakı təhlil göstərib ki, 15 illik dövr ərzində heç vaxt tənhalıqdan şikayət etməyən qadınlarda ölüm riski 5 faiz təşkil edib.

Lakin mütəmadi olaraq özlərini tənha hiss edən iştirakçılarda vaxtından əvvəl ölüm ehtimalı üç dəfə artaraq 15 faizə çatıb. Tədqiqat həmçinin tənhalıq hissinin müddəti ilə ölüm riski arasında asılılığı aşkar edib. Alimlər dəqiqləşdiriblər ki, qadınlar özlərini nə qədər uzun müddət tənha hiss edəblərsə, onların həyatının qısalması ehtimalı bir o qədər yüksək olub. "Orta yaşda qadınlar daha çox ciddi fiziki, psixoloji və sosial dəyişikliklərlə, məsələn, menopauza, təqaüdə çıxma və uşaqların evdən getməsi kimi hallarla üzləşirlər. Bütün bunlar qadının özünü sosial cəhətdən nə dərəcədə aktiv hiss etməsinə təsir göstərə bilər", - deyə alimlər izah ediblər.

Tədqiqatçılar əlavə ediblər ki, tənhalıq artıq çoxdan ürək-damar xəstəlikləri, diabet, depressiya daxil olmaqla, müxtəlif mənfi sağlamlıq nəticələri ilə əlaqələndirilib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qarışqa öz ağırlığının 50 qatını qaldıra bilər.
- * Yarım kilo bal hazırlamaq üçün arılar iki milyondan çox çiçəkdən nektar toplamalıdır.
- * Tarakanlar təxminən 250 milyon il yaşasalar da, heç bir dəyişikliyə məruz qalmayıblar.
- * Kenqurular geriye doğru yeriyə bilməzlər.
- * Fillər tullanmayan yeganə məməlilərdir.
- * Bir inək həyatı boyu təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Erkək pinqvinlər 4 aylıq inkubasiya dövründə heç nə yemirlər.
- * Siçan susuz dəvədən də çox qala bilər.
- * Köçəri quşlar "V" formasında uçuş və beləliklə, sərf etdikləri enerjinin 23 faizini qənaət edirlər.
- * Xəstələnməyən yeganə heyvan köpəkbalığıdır.
- * Bir ildə dənizlərdən tutulan balıqların çəkisinin üç qatı dənizlərə atılır.
- * Tibetdə çay fincanını iki əllə tutmaq hörmətsizlikdir.
- * Lobsterlərin mavi qanı var.
- * Dünyanın ən böyük yumurta köpəkbalığı.
- * Köstəbəklər bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilər.
- * Bir ilbizin dişlərinin sayı 25 minə çata bilər.
- * İlbizlər yemək yemədən üç il yatır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.

"Apple"nın dizayneri və "OpenAI"nin rəhbəri güclərini birləşdirir: yeni cihaz yaradılır

"iPhone", "iPad" və "MacBook" kimi "Apple"ın məşhur məhsullarının yaradılmasının arxasında duran əfsanəvi dizayner Coni Ayv "ChatGPT" kimi populyar çat-botu da daxil olmaqla süni intellekt sahəsində irəliləyişləri ilə tanınan "OpenAI" şirkətinin baş direktoru Sam Altmanla güclərini birləşdirib. Birlikdə onlar Ayvın yeni şirkəti olan "LoveFrom"un ilk məhsulu ola biləcək formaca smartfona bənzərən inqilabi portativ süni intellekt cihazının yaradılması üzərində işləyirlər.

Oxu.Az bu barədə "9to5Mac" nəşrinə istinadla məlumat verir. Bildirilir ki, "OpenAI" Altman və Ayv tərəfindən əsas qoyulmuş "io Products" startapını almaq imkanını nəzərdən keçirir. Potensial sövdələşmənin məbləği 500 milyon dollar qiymətləndirilir.

Süni intellekt əsaslı cihazın dizaynı ilkin mərhələdə olmasına baxmayaraq, mənbələr bir neçə mümkün variantı göstərir. Bunların arasında mobil qadret, bəlkə də ənənəvi ekransız, ya da süni intellekt tərəfindən idarə olunan ev cihazı qeyd edilir. Bununla belə, bəzi inşayərlər bunun adı telefon olduğunu qəti şəkildə inkar edirlər. Ayv və Altmandan yeni məhsulun sadəcə smartfona əlavə deyil, onun tam əvəzedicisi olmağa iddialı olacağı güman edilir.

Layihənin konkret detalları hələlik gizli saxlanılsa da, ilk qeydlər süni intellekt dövrünə yönəlmiş tamamilə yeni şəxsi cihazın yaradılmasına işarə edir. "OpenAI"nin "io Products"a marağı niyyətlərin ciddiliyini və hazırlanan cihazın potensialını təsdiqləyir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.